

YRITYS VIROON

Yrityksen perustamisen erot ja liiketoiminnan harjoittamisen edut Suomeen verrattuna

Lotta Rintala

Opinnäytetyö
Helmikuu 2014

Liiketalouden koulutusohjelma
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) Rintala, Lotta	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 03.02.2014
	Sivumäärä 48	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty (x)
Työn nimi YRITYS VIROON Yrityksen perustamisen erot ja Virossa toimimisen edut Suomeen verrattuna		
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Svärd, Erica		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Konsultoivan taloushallinnon kärki		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössä vertailtiin yrityksen perustamista Virossa ja Suomessa. Lisäksi opinnäytetyössä selvitettiin liiketoiminnan harjoittamisen etuja Virossa. Tavoitteena oli saada kuva yrityksen perustamisen vaiheista Virossa ja niiden erovaiheista verrattuna Suomeen sekä selvittää liiketoiminnan harjoittamisen etuja Virossa ja niiden taustalla vaikuttavia tekijöitä. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Jyväskylän ammattikorkeakoulun Konsultoivan taloushallinnon kärki.</p> <p>Teoreettisessa viitekehyksessä perehdyttiin yrityksen perustamiseen Virossa ja Suomessa. Yrityksen perustaminen käsiteltiin vaihe vaiheelta aina yritysideoista ja yritysmuodon valinnasta kirjanpito- ja tilintarkastusvelvollisuuteen saakka. Lisäksi teoriaosassa selvitettiin tutkimuksessa esiin tulleita ja mediassakin esitettyjä etuja, joiden vuoksi yritys perustetaan Viroon, sekä niiden taustatekijöitä.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisella tutkimusotteella. Tutkimuksessa kerättiin yrittäjien ja yrityksestä vastaavien henkilöiden kokemuksia ja näkemyksiä yrityksen perustamisesta sekä yritystoiminnasta Virossa. Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin pääosin teemahaastatteluja, joihin osallistui kuusi henkilöä. Empiriaa kerättiin myös kirjallisten kysymysten sekä kysymysten pohjalta käytyjen lyhyempien haastattelujen avulla, jotka käytiin kahden henkilön kesken.</p> <p>Tutkimuksen mukaan yrityksen perustamisessa ei ole suuria eroja Viron ja Suomen välillä. Virossa toimimisen etuina pidettiin etenkin lainsäädännön yksinkertaisuutta, byrokratian vähäisyyttä, yritystoimintaa tukevaa yhteiskuntaa, verotusta sekä edullista kustannustasoa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Viro, yrityksen perustaminen, yritysmuodot, liiketoiminta, verotus		
Muut tiedot		

Author(s) Rintala, Lotta	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 03.02.2014
	Pages 48	Language Finnish
		Permission for web publication (x)
Title ESTABLISHING A BUSINESS ENTERPRISE IN ESTONIA Differences in the establishment of an enterprise between Estonia and Finland and the advantages of doing business in Estonia compared to Finland		
Degree Programme Business Administration		
Tutor(s) Svärd, Erica		
Assigned by JAMK University of Applied Sciences, Financial Management expertise Studies		
Abstract <p>The topic of the thesis was differences in the establishment of an enterprise between Estonia and Finland and the advantages of doing business in Estonia compared to Finland. The goal was to get an idea of the steps in the process of establishing an enterprise in Estonia and how this process differs from a similar process in Finland. Another goal was to explore the benefits from doing business in Estonia including the related background issues. The thesis was commissioned by JAMK University of Applied Sciences, Financial Management Expertise Studies.</p> <p>The theoretical framework covers the establishment of an enterprise in Estonia and Finland. The process of establishing an enterprise was dealt with step by step from the business idea and company forms to the accounting and audit obligations. The theory part also included an analysis of the benefits raised by the study and a discussion on the media on why enterprises are started in Estonia including the related background issues.</p> <p>The research was conducted as a qualitative study. Experiences and opinions of entrepreneurs and those in charge of businesses of doing business in Estonia were collected. The data was mainly gathered through theme interviews, in which six people participated but also through written answers and shorter interviews, in which two persons took part.</p> <p>According to the research results, it is quite similar to establish an enterprise in Estonia and Finland. The experienced benefits from doing business in Estonia include the simple legislation, lack of bureaucracy, the favorable business climate, taxation and the reasonable cost level.</p>		
Keywords Estonia, establishing a business, company forms, business, taxation		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	2
2	TUTKIMUKSEN TAUSTAA	3
2.1	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset.....	4
2.2	Tutkimusote ja tutkimusmenetelmä	5
2.3	Tiedonkeruu- ja analyysimenetelmät	6
2.4	Luotettavuus	8
2.5	Aiemmat tutkimukset.....	10
3	YRITYKSEN PERUSTAMISPROSESSI	10
3.1	Yritysmuodot	11
3.2	Yrityksen perustamisen vaiheet	15
3.3	Luvat ja ilmoitukset viranomaisille.....	19
3.4	Kirjanpito ja tilintarkastus	20
4	VIROON VETÄVÄT TEKIJÄT	23
4.1	Verotus	23
4.2	Työvoima	26
4.3	Kustannustaso.....	27
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TULOKSET.....	29
5.1	Tiedon keruu ja analysointi.....	30
5.2	Tutkimustulokset	31
6	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	39
	LÄHTEET	43
	LIITTEET	48
	Liite 1: Teemahaastattelurunko	48

1 Johdanto

Sataprosenttisesti suomalaisten omistuksessa olevien yritysten määrä on kasvanut nopeasti Virossa alle vuosikymmenessä. Vuosien 2005–2012 aikana täysin suomalaisomistuksessa olevien yritysten määrä on lisääntynyt noin 140 %. Elinkeinoelämän keskusliiton (EK:n) mukaan Virossa toimi reilut 1 700 sataprosenttisesti suomalaisomistuksessa olevaa yritystä vuonna 2005. Vuoden 2012 alussa määrä oli kasvanut jo yli 4 000 yritykseen. (Yrittäjyyden edellytykset ja kehitystrendit Virossa ja Suomessa 2012, 2.)

Suomalaisyriyten kasvu osoittaa, että liiketoiminnan harjoittamisesta Virossa ollaan yhä kiinnostuneempia. Perheyriyten liiton teettämän jäsenkyselyn mukaan suomalaisten kiinnostus Viroa kohtaan on kasvanut, ja noin 60 % kyselyyn vastanneista harkitsee yritystoiminnan aloittamista tai toiminnan laajentamista Viroon (Perheyriyten liitto julkisti Suomi-Viro-Ruotsi-veromaaottelun tulokset 2012). EK:n jäsenkyselyn mukaan joka kymmenes aikoo siirtää koko yrityksensä tai osan siitä ulkomaille, esimerkiksi Venäjälle, Viroon tai Ruotsiin (Yrittäjyyden edellytykset ja kehitystrendit Virossa ja Suomessa 2012, 16). Yle Uutisten (Siironen 2012) haastatteleva Elinkeinoelämän keskusliiton yrittäjyysasiantuntija Kimmo Hyrsky arvio, että 600–800 uutta suomalaisyritystä siirtyy Viroon lähivuosien aikana.

Myös mediassa on käsitelty suomalaisyritysten siirtymistä Viroon ja siirtymisen taustalla vaikuttavia syitä useasti viime vuosien aikana. Tekniikka & Talous -lehden (Rau-nio 2012) artikkelissa EK:n asiantuntija Hyrsky kertoo, että edistyksellinen yrittäjyysilmapiiri, matala kustannustaso sekä hallituksen aktiivinen sitoutuminen kasvupoliitiikkaan innostavat suomalaisia yrityksiä siirtymään Viroon. Yle Uutisten (Siironen

2012) mukaan suomalaisyrityksiä houkuttelevat Viroon muun muassa veroedut, edullisemmat työvoimakustannukset sekä myönteisempi yritysilmapiiri. Helsingin Sanomien (Kunnas 2013) uutisoinnissa Viron eduiksi Suomeen verrattuna listataan muun muassa veroedut ja verotuksen yksinkertaisuus sekä byrokratian vähyyys.

Opinnäytetyön aihe on valittu sen ajankohtaisuuden vuoksi. Työn toimeksiantajana on Jyväskylän ammattikorkeakoulun Konsultoivan taloushallinnon kärki. Konsultoivan taloushallinnon kärki on kiinnostunut ajankohtaisista asioista ja niiden taustalla vaikuttavista ilmiöistä. Nykypäivän taloushallinto on murroksessa ja sen rooli on muuttunut. Yritysten kansainvälistyessä myös taloushallinnon rooli on muuttunut kansainvälisemmäksi. Samalla taloushallinnon ammattilaisen toimenkuva on kehittynyt moninaisemmaksi. Tänä päivänä lakisääteisen kirjanpidon ja numerotiedon tuottamisen rinnalla tarvitaan asiakaspalvelua, asiantuntijuutta sekä konsultoivaa otetta. Taloushallinnon parissa työskentelevien on lisäksi oltava ajan hermolla ja perillä ajankohtaisista asioista.

Opinnäytetyötä voidaan käyttää Konsultoivan taloushallinnon kärjen opiskelijoiden kansainvälistymistyössä. Virossa toimii useita konsultointiyrityksiä, jotka tarjoavat asiakkailleen muun muassa yrityksen perustamis- ja kirjanpito palveluita. Asiakkaita palvellaan myös suomenkielellä. Opinnäytetyö antaa Viroon suuntaaville opiskelijoille teorian ja tutkimuksen avulla tietoa Viron ja Suomen liiketoimintaympäristöjen eroista ja yhtäläisyyksistä.

2 Tutkimuksen taustaa

Kuten johdannossa todettiin, yritysten kansainvälistymisen myötä taloushallinnon rooli on muuttunut kansainvälisemmäksi. Lakisääteisen numerotiedon ja raporttien

tuottamisen rinnalla tarvitaan laajaa ammatillisuutta asiantuntijuuteen ja konsultointiin, jossa tarvitaan tietoa ja näkemystä ajankohtaisista asioista. Opinnäytetyössä tutkitaan empirian ja teorian avulla yrityksen perustamisen vaiheita Virossa ja Suomessa sekä selvitetään Virossa toimimisen etuja liiketoiminnan harjoittamisen näkökulmasta. Työn lopputuloksena on tarkoitus saada kuva yrityksen perustamisen vaiheista Virossa ja niiden eroavaisuuksista verrattuna Suomeen sekä selvittää liiketoiminnan harjoittamisen etuja Virossa ja niiden taustalla vaikuttavia tekijöitä.

2.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimusongelmana on, miten yrityksen perustamisen vaiheet eroavat Virossa ja Suomessa sekä mitkä ovat Virossa toimimisen edut. Tutkimusongelmasta johdettavia tutkimuskysymyksiä ovat:

- Miten yritys perustetaan Virossa ja Suomessa?
- Miksi suomalaiset perustavat yrityksen Viroon?
- Millaista liiketoiminnan harjoittaminen Virossa on?
- Millaista liiketoiminnan harjoittaminen Virossa on Suomeen verrattuna?

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia yrityksen perustamisprosessin eroavaisuuksia sekä liiketoiminnan harjoittamisen etuja Virossa verrattuna Suomeen. Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä perehdytään yrityksen perustamisprosessiin ja selvitetään, mitkä tekijät saavat suomalaiset aloittamaan liiketoiminnan Virossa. Luvussa kolme käydään läpi Viron yritysmuodot sekä selvitetään yrityksen perustamisprosessi vaihe vaiheelta aina yritysideasta kirjanpito- ja tilintarkastusvelvollisuuteen asti. Neljännessä luvussa perehdytään mediassakin esitettyihin Virossa toimimisen etuihin ja

selvitetään, miten nämä tekijät eroavat Suomeen verrattuna, ja miksi ne houkuttelevat suomalaisyrityksiä Viroon. Tutkimuksen toteutustapa ja tulokset esitellään luvussa viisi. Työn päättävät yhteenveto ja johtopäätökset, jossa teorian ja tutkimuksen pohjalta luodaan kuvaus yhtiön perustamisen eroista ja Virossa toimimisen eduista.

2.2 Tutkimusote ja tutkimusmenetelmä

Tutkimusotteena käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tarkoituksena on todellisen elämän kuvaaminen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161). Laadullisessa tutkimuksessa pyritään selvittämään, miten ihmiset kokevat ja näkevät reaali maailman. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään sanoja ja lauseita, joilla pyritään antamaan ilmiölle mielekäs tulkinta. Laadullisella tutkimuksella pyritäänkin tutkittavan ilmiön syvälliseen ymmärtämiseen sanojen ja lauseiden avulla määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen keskittyessä kaavaamaan asioita luvuin ja numeroin. (Kananen 2008, 24–25.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavaa kohdetta voidaan lähestyä useiden erilaisten menetelmien avulla (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Laadullisen tutkimuksen kirjallisuudessa ei ole yhteneviä mielipiteitä laadullisen tutkimuksen tutkimus-, tiedonkeruu- ja analyysimenetelmistä, ja ne sekoittuvatkin usein. Esimerkiksi tutkimusmenetelmä voidaan nähdä myös tiedonkeruumenetelmänä. (Kananen 2008, 86.) Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2013, 162) listaavat laadullisen tutkimuksen lajeja, joita heidän mukaansa ovat mm. etnografia, toimintatutkimus sekä tapaustutkimus. Koskinen, Alasuutari ja Peltonen (2005, 45) puolestaan jakavat laadullisen tutkimuksen menetelmät haastattelu- ja havainnointimenetelmiin, dokumentteihin sekä erilaisiin narratiivisiin aineistoihin ja diskurssi- ja keskusteluaineistoihin.

Opinnäytetyössä tutkimusmenetelmänä käytetään teemahaastatteluja, jotka ovat myös tutkimuksen tiedonkeruumenetelmä. Valittua tutkimusotetta sekä tutkimusmenetelmää käytetään, koska opinnäytetyössä tutkitaan suomalaisten yrittäjien ja yrityksestä vastaavien henkilöiden kokemuksia yrityksen perustamisprosessista ja liiketoiminnan harjoittamisesta Virossa. Valitun tutkimusotteen ja -menetelmän keinoilla saadaan parhaiten kerättyä Virossa liiketoimintaa harjoittavien henkilöiden näkemykset, kokemukset ja kuvaukset valitun aiheen tiimoilta. Näin ollen tutkittavasta ilmiöstä saadaan mahdollisimman kokonaisvaltainen ja kattava kuva.

2.3 Tiedonkeruu- ja analyysimenetelmät

Teemahaastattelu on yksi kvalitatiivisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmistä. Teemahaastatteluissa tutkittavaa ilmiötä lähestytään erilaisten näkökulmien eli teemojen avulla. Ilmiön teemoituksella pyritään varmistumaan siitä, että kaikki siihen liittyvät osa-alueet tulevat osaksi tutkimusta. Teemat tulisikin valita huolellisesti, jotta tutkittavasta ilmiöstä saataisiin mahdollisimman kattava kuva ja päästäisiin mahdollisimman lähelle asian ydintä. (Kananen 2008, 73.)

Teemahaastattelu voi olla joko yksilö- tai ryhmähaastattelu (mts. 74). Haastattelussa käydään keskustelua ennalta valittujen teemojen sisällä, jotka ovat kaikille haastateltaville samat. Tutkijan kannalta teemahaastattelut ovat joustavia, sillä ne ovat vapaamuotoisia ja etenevät ilman tarkasti käsikirjoitettua kysymysjärjestystä. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 47–48.) Haastattelukysymysten tulee kuitenkin edetä loogisesti yleisistä kysymyksistä yksittäisiin syvällisiin kysymyksiin, aihe-alue kerrallaan. Näin varmistutaan, että aineistosta ei tule liian yksipuolinen eikä merkityksellisiä yleisiä asioita jää huomaamatta. (Kananen 2008, 76–77.)

Opinnäytetyössä teemahaastatteluja käytetään sekä tutkimusmenetelmänä että tärkeimpänä tiedonkeruumenetelmänä. Tutkimusaineistoa kerätään myös kirjallisin kysymyksin ja niiden pohjalta käytyjen lyhyempien haastattelujen avulla. Haastatteluilta saadaan parhaiten kerättyä suomalaisyrittäjien kokemukset ja näkemykset yrityksen perustamisen eroista ja liiketoiminnan harjoittamiseen liittyvistä eduista. Tutkimuksessa haastatellaan kuutta Virossa toimivaa suomalaista yrittäjää ja yrityksestä vastaavaa henkilöä. Kirjalliset kysymykset sekä niiden pohjalta käydyt haastattelut käydään kahden henkilön kesken. Jokaisella haastateltavalla on kokemusta suomalaisesta yritys- ja yhteiskuntaelämästä, jolloin he pystyvät myös vertailemaan Suomea ja Viroa yrityksen perustamisen ja liiketoiminnan harjoittamisen näkökulmasta. Kokemuksia pyritään saamaan mahdollisimman monipuolisesti eri näkökulmista haastatteleamalla henkilöitä useilta toimialoilta. Haastattelut ovat yksilöhaastatteluja, ja ne toteutetaan puhelimitse tai Skypen välityksellä.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston keräys ja analysointi kulkevat rinnakkain. Tutkimusaineistoa voidaan kerätä useissa vaiheissa erilaisin menetelmin, jolloin aineiston analysointi on tarpeen jo tiedonkeruun aikana. Analysointitapoja on sen sijaan monia. Tutkimuksen alussa tehdyt valinnat ja tutkimusongelma voivat kuitenkin ohjata hyvin tiukasti valittavien menetelmien ja analyysin valintaa. (Hirsjärvi ym. 2013, 221–225.)

Ennen analysointia aineistoa on muokattava ja järjesteltävä, jotta aineistomassasta paljastuisi sen takana vaikuttava ilmiö ja sen rakenne (Kananen 2008, 88). Kerätty aineisto voidaan esimerkiksi koodata ja litteroida. Koodaus tarkoittaa aineiston jäsentelyä ja luokittelua aineistoon tehtävien merkintöjen, kuten numeroiden ja kirjaimien, avulla. Litterointi on aineiston puhtaaksi kirjoittamista, jolloin esimerkiksi nauhoitettu puheaineisto tai vastaajien omalla käsialalla kirjoitetut vastaukset muu-

tetaan kirjalliseen muotoon. Tutkimusongelma määrittää, millä tarkkuudella ja miten litterointi ja koodaus suoritetaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Opinnäytetyön tutkimusaineisto koostuu suomalaisten yrittäjien ja yritystoiminnasta vastaavien henkilöiden kokemuksista liiketoiminnan harjoittamisesta Virossa, joten kerätty aineisto on hyvin laaja. Jotta aineisto saataisiin selkeään ja analysoitavaan muotoon, haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan. Kananen (2008, 80) jaottelee litteroinnin tasot sanatarkkaan litterointiin, yleiskieliseen litterointiin ja propositiota-son litterointiin. Aineiston jäsentelyyn käytetään yleiskielistä litterointia, jotta yrittäjien kertomukset ja näkemykset pysyisivät mahdollisimman tarkkoina. Analyysissä käytetään teemoittelua, joka on eräs tapa analysoida teemahaastatteluaineistoa. Analyysitavassa jokaisen teeman alle kerätään haastatteluista nousevat kohdat tai niiden tiivistelmät, jotka liittyvät kyseiseen teemaan (Kananen 2008, 91).

2.4 Luotettavuus

Tutkimuksessa tulee arvioida sen luotettavuutta, jotta mahdollisilta virheiltä vältyttäisiin. Luotettavuuden arvioinnissa apuna on monenlaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Yksi tapa arvioida luotettavuutta on tarkastella sitä reliabiliteetin ja validiteetin näkökulmista. Reliabiliteetti tarkoittaa, että tutkimustulokset eivät ole sattumanvaraisia. Tulokset pysyvät siis samoina, vaikka tutkimus toistettaisiin. Validius puolestaan tarkoittaa, että mittarit ja tutkimusmenetelmät on valittu oikein ja ne mittaavat oikeita asioita. Validiteetin ja reliabiliteetin käsitteet liittyvät kvantitatiiviseen tutkimukseen, joten ne eivät sovellu täysin kvalitatiivisen tutkimuksen käyttöön. (Hirsjärvi ym. 2013, 231–232.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan parantaa perusteellisen dokumentaation avulla. Tutkijan tulisi antaa tarkka selostus koko tutkimuksen toteuttamisen ajalta. Aineiston keräämiseen liittyvien toimintatapojen ja olosuhteiden raportointi tulisi olla selkeää ja perustua totuuteen. Dokumentaation tulee ulottua aina tulosten analysointiin ja tulkintaan saakka. Laadullisen tutkimuksen analyysi perustuu usein luokitteluun, jolloin lukijalle tulisi selvittää luokittelun lähtökohdat ja perusteet. Myös tutkimustuloksista muodostetut tulkinnat ja johtopäätökset tulee perustella ja osoittaa, mihin päätelmät perustuvat. (Mts. 232–233.)

Kanasen (2008, 124–125) mukaan Mäkelä (1990) ehdottaa, että tutkimuksen luotettavuutta arvioitaisiin aineiston riittävyyden ja kattavuuden sekä analyysin arvioitavuuden ja toistettavuuden avulla. Aineistoa on riittävästi, kun se kyllääntyy eli saavuttaa saturaation. Aineisto alkaa siis toistaa itseään. Kattavuus tarkoittaa, että tehdyt tulkinnat eivät perustu aineistossa satunnaisesti esiintyviin osiin. Analyysin arviointi merkitsee tutkimusmateriaalin dokumentointia. Analyysin vaiheet ja tulkinnat raportoidaan, jolloin ulkopuolisella arvioitsijalla on mahdollisuus tarkistaa päätelmät jälkikäteen. Dokumentaatio koskee myös analyysin toistettavuutta. Ilman tarkkaa dokumentaatiota analyysin toistettavuus on mahdotonta, ja ulkopuolinen arvioitsija voi päätyä erilaiseen lopputulokseen. Dokumentaatio on siten tutkimuksen perusedellytys.

Opinnäytetyön tutkimuksen luotettavuutta pyritään lisäämään dokumentaation avulla. Tutkimuksessa käytettävät menetelmät perustellaan, ja tutkimus sekä sen toteutus selostetaan vaihe vaiheelta. Tutkimusaineiston keräämiseen liittyvät tekijät, kuten haastateltavien määrä ja haastattelujen ajankohta, kerrotaan. Haastattelut nauhoitetaan, minkä jälkeen ne litteroidaan. Haastateltavat valitaan eri toimialoilta, jotta saadaan mahdollisimman monipuolinen näkemys tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimustulosten luotettavuutta arvioidaan aineiston kylläntymisen eli saturaation avulla.

2.5 Aiemmat tutkimukset

Suomalaisten yritysten siirtymistä Viroon on tutkinut esimerkiksi Elinkeinoelämän keskusliitto, joka julkaisi Yrittäjyyden edellytykset ja kehitystrendit -raportin syyskuussa 2012. Raportissa tutkittiin suomalaisten yritysten määrän kasvua Virossa sekä selvitettiin, mikä houkuttelee suomalaisyrityksiä Viroon. Pellervon taloustutkimus on julkaissut Suomalaisomisteiset yritykset Virossa (2013) -tutkimuksen, jossa tarkasteltiin Suomen ja Viron yritysten menestystä kuluneiden vuosien aikana. Perheyrittäjien liitto (2012) on tehnyt Suomi-Viro-Ruotsi-veromaaottelun, jossa tutkittiin verotuksen vaikutusta yrityksen elinkaaren eri vaiheissa Suomessa, Virossa ja Ruotsissa.

Yrityksen perustamisesta ja yritysten siirtymisestä Viroon on tehty muutamia opinnäytetöitä, joissa on laadittu perustamisopas Viroon aikovalle yrittäjälle sekä selvitetty, miksi suomalaiset yritykset siirtyvät Viroon. Yrityksen perustamisen vaiheiden eroja Virossa ja Suomessa ei kuitenkaan ole vielä selvitetty. Viron eduista ja Viroon siirtymisen syistä on kuitenkin jo tutkimuksia. Näiden tutkimusten lisäksi tässä työssä tuodaan esille enemmän suomalaisomistuksessa olevien yritysten kokemuksia Virossa toimimisen eduista ja liike-elämän eroista verrattuna Suomeen.

3 Yrityksen perustamisprosessi

Yrityksen perustaminen ja toiminnan suunnittelu on tehtävä huolellisesti, jotta yritystoiminnalle luotaisiin mahdollisimman hyvät lähtökohdat. Seuraavissa alaluvuissa perehdytään yrityksen perustamisen vaiheisiin Virossa ja Suomessa. Yrityksen perustaminen käydään kohta kohdalta läpi aina yritysideoista ja yritysmuodon valinnasta kirjanpito- ja tilintarkastusvelvollisuuteen asti. Yrityksen perustamisen vaiheet käy-

dään läpi Viron osalta rajavastuuyhtiön ja julkisen osakeyhtiön perustamisen näkökulmasta, sillä ne ovat suosituimpia yritysmuotoja.

3.1 Yritysmuodot

Liiketoimintalaki säätelee liiketoimintaa harjoittavien yritysten muodostumista ja toimintaa Virossa. Lain mukaan yritysmuotoja on viisi: osakeyhtiö, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, voittoa tavoitteleva osuuskunta sekä suomalaisille tuntemattomampi rajavastuuyhtiö (RT I 1995, 26, 355, 2§). Näistä yritysmuodoista rajavastuuyhtiö (Osaühing, OÜ) sekä julkinen osakeyhtiö (Aktsiaselts, AS) ovat käytetyimpiä yritysmuotoja (Doing business in Estonia 2012, 9).

Useimmiten ulkomainen sijoittaja valitsee rajavastuuyhtiön yritysmuodokseen (Estonia investment guide 2012, 11). Rajavastuuyhtiön ja osakeyhtiön suosio perustuu omistajien rajattuun vastuuseen yhtiötä koskevista velvoitteista. Tämä tarkoittaa sitä, että omistajat eivät vastaa yhtiön sitoumuksista henkilökohtaisesti. He ovat vastuussa yhtiön velvoitteista vain sijoittamansa pääoman määrällä. (Doing business and investing in Estonia 2013, 28.)

Rajavastuuyhtiön perustamisen edellytyksenä on 2 500 euron vähimmäispääoma. Tietyin edellytyksin yhtiö voidaan perustaa myös ilman, että vähimmäispääoma maksetaan heti perustamisen yhteydessä. Rajavastuuyhtiössä osakkaiden sijoittamaa perustamispääomaa nimitetään yhtiöosuudeksi, joka jakautuu osakkaiden kesken yhtiöosuuksiin. (Estonia investment guide 2012, 11.) Korkeinta valtaa yhtiössä käyttää osakkaiden kokous, joka nimittää yhtiölle hallituksen. Hallituksen tehtävänä on puolestaan vastata yhtiön edustamisesta ja johtamisesta. (Doing business and investing in Estonia 2013, 29.)

Rajavastuuyhtiötä voidaan verrata Suomen yksityiseen osakeyhtiöön. Vähimmäispääoma molemmissa yhtiössä on 2 500 euroa. Hallinnolliselta rakenteeltaan yhtiöt vastaavat toisiaan, mutta Suomessa korkeinta valtaa käyttävää elintä nimitetään yhtiökokoukseksi. Merkittävin ero rajavastuuyhtiön ja yksityisen osakeyhtiön välillä on yhtiöiden pääomassa. Suomessa pääoma on osakepääoma, joka jakautuu osakkeisiin. (Yrityksen perustamisopas 2013, 30–32.) Rajavastuuyhtiössä osakepääoman korvaa yhtiöosuus. Näin ollen osakkeitakaan ei ole osuuspääoman jakautuessa yhtiöosuuksiin.

Viron julkisen osakeyhtiön perustamisen edellytyksenä on 25 000 euron osakepääoma. Osakepääoma jakautuu osakkeisiin, jotka on kirjattava ja rekisteröitävä Viron Arvopaperikeskuksen keskusrekisteriin. Julkisen osakeyhtiön pakolliset toimielimet ovat yhtiökokous, hallintoneuvosto sekä hallitus. (Doing business and investing in Estonia 2013, 28–29.)

Ylin päätösvalta on yhtiökokouksella, jossa osakkeenomistajat kokoontuvat päättämään yhtiön kehityksestä. Yhtiökokouksen tehtävänä on muun muassa vahvistaa tilinpäätös sekä päättää osinkojen jakamisesta ja yhtiön toiminnan tulevaisuudesta. (Mts. 29.) Yhtiökokouksessa nimitetään vähintään kolmihenkkinen hallintoneuvosto, joka vastaa yhtiön toiminnan suunnittelusta, hallinnon järjestämisestä ja sen valvonnasta. Hallintoneuvoston tehtävänä on siis nimittää yhtiön hallitus ja valvoa sen toimintaa. Hallitus, johon kuuluu yksi tai useampi jäsen, on yhtiön johtava elin, joka edustaa ja johtaa yhtiötä ulospäin. (Estonia investment guide 2012, 12–13.)

Viron julkista osakeyhtiötä voidaan puolestaan verrata Suomen julkiseen osakeyhtiöön. Osakepääoma suomalaisessa julkisessa osakeyhtiössä on vähintään 80 000 euroa. Virossa julkisen osakeyhtiön perustamiseen tarvitaan hieman pienempi pääoma, 25 000 euroa. Hallinnoltaan osakeyhtiöt vastaavat lähes täysin toisiaan. Myös suoma-

laisessa julkisessa osakeyhtiössä ylin päätösvalta on osakkeenomistajien muodostamalla yhtiökokouksella, jossa päätetään mm. voiton käyttämisestä ja myönnetään vastuuvapaus johdolle. Hallintoneuvosto ei kuitenkaan ole suomalaisessa julkisessa osakeyhtiössä yhtiön pakollinen toimielin Viron julkisen osakeyhtiön tapaan. Hallintoneuvoston sijaan yhtiökokous voi valita suomalaisen julkisen osakeyhtiön hallituksen jäsenet. Hallituksen tehtävänä on huolehtia yhtiön hallinnosta ja toiminnan järjestämisestä. (Yrityksen perustamisopas 2013, 30–32.)

Rajavastuuyhtiön ja julkisen osakeyhtiön ollessa suosituimpia yhtiömuotoja henkilöyhtiöitä perustetaan Virossa harvemmin (Doing business in Estonia 2012, 9). Sekä Virossa että Suomessa henkilöyhtiöitä ovat avoimet yhtiöt (täisühing, TÜ) sekä kommandiittiyhtiöt (usaldusühing, UÜ). Kummassakin maassa henkilöyhtiön perustaminen tapahtuu yhtiösopimuksella, jossa kaksi tai tätä useampi yhtiömies sopivat harjoittavansa elinkeinotoimintaa yhteisten päämäärien saavuttamiseksi. Yhtiön pääoma muodostuu yhtiömiesten suorittamista rahallisista tai ei-rahallisista panoksista, jotka on sovittu yhtiösopimuksessa. Yhtiön perustaminen ei edellytä minimipääomaa. Merkitykselliseksi yhtiömiehen sijoittama panos tulee voittoa jaettaessa. Kukin yhtiömies saa sijoittamaansa pääomaa vastaavan osuuden yhtiön tuottamasta voitosta, ellei yhtiösopimuksessa ole sovittu toisin. (Forms of business entities 2013; Yrityksen perustamisopas 2013, 24–27; Henkilöyhtiöiden verotus n.d.)

Sekä Suomessa että Virossa toimivissa henkilöyhtiöissä vastuu yritystoiminnasta jakautuu yhtiömiehille. Avoimessa yhtiössä yhtiömiehet ovat henkilökohtaisesti vastuussa yhtiön veloista ja muista velvoitteista. Kommandiittiyhtiössä vastuu on vähintään yhdellä vastuunalaisella yhtiömiehellä, joka vastaa henkilökohtaisesti yhtiötä koskevista velvoitteista. Kommandiittiyhtiön äänetön yhtiömies on vastuussa yhtiön velvoitteista vain sijoittamallaan pääoman määrällä. (Estonia investment guide 2012, 13; Koski & Sillanpää 2013.)

Ulkomainen sijoittaja voi perustaa Viroon myös osuuskunnan (tulundusühistu). Henkilöyhtiöiden tavoin myös osuuskunnalla on samat perustamis- ja toimintaperiaatteet niin Virossa kuin Suomessakin. Viisi tai tätä useampi jäsen voi perustaa Viroon osuuskunnan, jonka tarkoituksena on harjoittaa taloudellista toimintaa jäsentensä taloudellisten etujen tukemiseksi. Suomessa osuuskunnan perustamiseen riittää kolme jäsentä. Jäsenet myös osallistuvat yhtiön toimintaan esimerkiksi asiakkaina. Osuuskunnan jäsenet eivät ole henkilökohtaisesti vastuussa osuuskuntaa koskevista velvoitteista. (Commercial association 2011; Osuuskunnan perustamistoimet n.d.)

Kun täysin uutta yhtiötä ei haluta perustaa, voi ulkomainen yhtiö toimia Virossa sivuliikkeensä (filiaal) kautta. Sivuliike perustetaan etenkin silloin, kun tuotteita ja palveluja halutaan pysyvästi tarjota yhtiön omissa nimissä. (Estonia investment guide 2012, 14.) Sivuliike nimetään yhtiön alkuperäisen nimen mukaan, jonka loppuun liitetään Eesti filiaal. Sivuliike ei ole oikeushenkilö, eli sillä ei voi olla oikeuksia tai velvollisuuksia. Tämän vuoksi sivuliikkeen liiketoiminnasta aiheutuvista vastuista ja velvoitteista vastaa sivuliikkeen perustanut ulkomainen yhtiö. (Doing business and investing in Estonia 2013, 30.)

Yhtiöiden perustamisen lisäksi liiketoimintaa voidaan harjoittaa Virossa yksityisenä liikkeenharjoittajana (füüsilisest isikust ettevõtja, FIE). Tämä yritystoiminnan muoto sopii etenkin pienimuotoisemman liiketoiminnan harjoittamiseen. Yksityinen liikkeenharjoittaja on henkilökohtaisesti vastuussa yritystä koskevista velvoitteista. (Doing business in Estonia 2012, 10.) Yksityinen liikkeenharjoittaja vastaa Suomen yksityistä elinkeinonharjoittajaa (Yrityksen perustamisopas 2013, 22–24).

3.2 Yrityksen perustamisen vaiheet

Ulkomaisilla sijoittajilla on yhtäläiset oikeudet paikallisten yrittäjien kanssa liiketoiminnan harjoittamiseen Virossa. Ulkomaiset sijoittajat voivat siis perustaa yrityksen Viroon ilman erillisiä rajoituksia. Liiketoiminnan harjoittamiseen liittyvien oikeuksien myötä ulkomaisia sijoittajia koskevat myös liiketoiminnan mukanaan tuomat velvoitteet. (Estonian law n.d.) Kansainväliset lait ja sopimukset suojaavat ulkomaisten tekemiä sijoituksia Virossa. Kansainvälisesti vaikuttavien lakien lisäksi Viro on tehnyt sopimuksia useiden valtioiden kanssa ulkomaisten sijoitusten turvaamiseksi ja kaksinkertaisen verotuksen vähentämiseksi. (Setting up a business 2013.)

Yrityksen perustamisen vaiheet Virossa

Yritystoiminnan suunnittelu alkaa yritysideasta, esimerkiksi uudesta tuotteesta tai palvelusta. Yritysidea voi myös perustua jo olemassa olevan tuotteen tai palvelun kehittämiseen tai jalostamiseen. Yritysideasta kehitetään liikeidea eli kuvaus yrityksen tavasta menestyä ja tuottaa rahaa. (Alikoski, Hakonen & Viitasalo 2013, 30–49.) Erottuva ja toimiva liikeidea on edellytys yrityksen menestymiselle, unohtamatta sen jatkuvaa kehittämis- ja uudistamistyötä yrityksen perustamisen jälkeenkin (Yrityksen perustamisopas 2013, 12–14).

Liikeideaa seuraa yrityksen toiminnan kannalta oikean yritysmuodon valinta. Ulkomainen sijoittaja voi harjoittaa liiketoimintaa Virossa jonkin seuraavien yritysmuotojen kautta: osakeyhtiö, rajavastuuyhtiö, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö tai voittoa tavoitteleva osuuskunta (Doing business and investing in Estonia 2013). Liiketoimintaa jo harjoittavan ja yhtiön omaavan on mahdollisuus perustaa ulkomaisen yhtiön sivuliike tai Eurooppa-yhtiö (Pedak n.d.). Luonnollinen henkilö voi harjoittaa yritystoimintaa yksityisenä elinkeinonharjoittajana (RT I 1995, 26, 355).

Yritysmuodon lisäksi perustettavalle yritykselle on valittava sen liiketoimintaa kuvaava nimi (Doing business and investing in Estonia 2013, 27). Yrityksen nimeämisestä on säädöksiä myös Viron liiketoimintalaissa. Lain mukaan perustettavan yrityksen nimi ei saa olla hyvän tavan vastainen, eikä se saa muistuttaa Viron kaupparekisteriin aiemmin rekisteröidyn yrityksen nimeä. (RT I 1995, 26, 355, 11–12§.) Rekisteröityjä yrityksiä ja niiden nimiä voi tarkistaa Viron kaupparekisterin sivuilta.

Kun yrityksen perustamispäätös on tehty, laaditaan yhtiölle tarvittavat perustamisasiakirjat. Esimerkiksi rajavastuu- tai osakeyhtiötä perustettaessa laaditaan perustamissopimus, jonka kaikki perustajajäsenet allekirjoittavat, sekä yhtiöjärjestys (Step by step guide n.d.). Yhtiön nimissä avataan myös pankkitili, jonne suoritetaan rahallinen osuus osakepääomasta (Setting up a business 2013).

Yritys on rekisteröitävä Viron kaupparekisteriin, jotta se voi aloittaa toimintansa. Rekisteröimishakemus voidaan tehdä joko sähköisesti tai notaarin välityksellä. (Estonia investment guide 2012, 11–17.) Normaali yrityksen rekisteröiminen maksaa 140,60 euroa (Starting a business in Estonia 2009).

Sähköinen rekisteröinti on nopea tapa perustaa yritys Viroon. Yhtiön rekisteröintiin saattaa mennä vain muutama tunti, mutta siihen on silti hyvä varata aikaa noin yksi arkipäivä. (Registering a company 2011). Rekisteröiminen tapahtuu Viron kaupparekisterin yritysten rekisteröintiportaalin kautta. Portaaliin kirjautumiseen tarvitaan virolainen tai suomalainen henkilökortti (Estonia investment guide 2012, 17). Henkilökortti on oltava kaikilla perustajajäsenillä, jotta asiakirjojen sähköinen allekirjoittaminen on mahdollista. Portaaliin kirjaututtua täytetään tiedot perustettavasta yrityksestä sekä perustajajäsenistä ja liitetään mallit perustamisasiakirjoista. Tässä yhteydessä maksetaan myös rekisteröintimaksu. (Registering a company 2011.)

Jos sähköinen rekisteröiminen ei ole mahdollista tai sitä ei haluta käyttää, yhtiö rekisteröidään notaarin välityksellä. Notaarit ovat riippumattomia virkamiehiä, joiden tarkoitus on turvata yksilön suojaa ja ehkäistä mahdollisia riitoja oikeustoimissa. Notaarien tehtävänä onkin muun muassa sopimusten valmistelu ja vahvistaminen, kauppojen vahvistaminen sekä neuvontapalvelut. Notaarit eivät työskentele valtion palveluksessa, vaan he ovat yksityisiä yrittäjiä, joilla on salassapitovelvollisuus. (RT¹ I 2000, 104, 684.)

Notaarin avustuksella valmistellaan yrityksen rekisteröimishakemus, johon liitetään yrityksen perustamiseen liittyvät dokumentit, esimerkiksi perustamissopimus sekä yhtiöjärjestys. Lisäksi rekisteröintihakemukseen liitetään pankin todistus osakepääoman sekä rekisteröintimaksun maksamisesta. Osakepääoma ja rekisteröintimaksu tulisikin olla maksettuna ennen notaarilla asiointia. (Registering a company 2011.) Yritystä rekisteröitäessä on huomioitava, että kaupparekisteriin toimitettavien asiakirjojen tulee olla viron kielellä tai notaarin vahvistamia käännöksiä (Estonia investment guide 2012, 17). Yhtiön rekisteröimiseen notaarin välityksellä tulee varata aikaa noin viisi arkipäivää (Doing business in Estonia 2012, 13).

Jos yhtiön perustamista ei haluta itse toteuttaa tai siihen ei ole aikaa, on ulkomaisten sijoittajien mahdollista ostaa valmisyhtiö (Doing business and investing in Estonia 2013, 27). Valmisyhtiö on jo olemassa oleva yritys, jonka perustamistoimet ja rekisteröinti on tehty valmiiksi. Liiketoimintaa voidaan siis harjoittaa sen jälkeen, kun notaari on vahvistanut kaupan ja tarvittavat muutokset on tehty kaupparekisteriin. Valmisyhtiöitä voi ostaa useilta eri asiantuntija- ja konsultointipalveluja tarjoavilta yrityksiltä. Asiantuntija- ja konsulttipalveluyritykset tarjoavat myös tukipalveluita yrityksen perustamisen tueksi.

Yrityksen perustamisen vaiheet Suomessa

Yrityksen perustamisen alkutaival on samanlainen Suomessa kuin Virossakin. Yritystoiminnan suunnittelu alkaa yritysideasta, joka suunnittelun myötä kehkeytyy liikeideaksi. Tämän jälkeen yritykselle valitaan toiminnan kannalta sopivin yritysmuoto. Kun yritysmuoto on valittu, yritykselle valitaan nimi ja laaditaan tarvittavat perustamisasiakirjat. Tämän jälkeen yritys voidaan rekisteröidä kaupparekisteriin. (Näin perustat yrityksen n.d.)

Kuten Virossa myös Suomessa yritys on rekisteröitävä kaupparekisteriin, jotta se voi aloittaa toimintansa. Rekisteröiminen tapahtuu antamalla virallinen perustamisilmoitus Patentti ja rekisterihallituksen (PRH) ylläpitämään kaupparekisteriin. Perustamislomakkeeseen liitetään lisäksi tarvittavat liitelomakkeet. Perustamisilmoitus liitteenä lähetetään Patentti- ja rekisterihallitukselle tai toimitetaan suoraan sen asiointipisteeseen. Kaupparekisteri-ilmoitus voidaan toimittaa myös maistraattiin, Verohallinnon toimipisteeseen tai ELY-keskukseen. (Yrityksen perustamisopas 2013, 60–61.)

Tammikuusta 2013 asti osakeyhtiö voidaan perustaa myös internetissä Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän (YTJ) asiointipalvelussa. Palvelun käyttö edellyttää, että henkilöllä on suomalainen henkilötunnus ja verkkopankkitunnukset. Palvelun käyttäjän lisäksi kaikilla osakkeen merkitsijöillä sekä hallituksen jäsenillä on oltava suomalainen henkilötunnus sekä verkkopankkitunnukset tai sirullinen henkilökortti, jotta perustamissopimus voidaan allekirjoittaa sähköisesti. Suomalainen henkilötunnus ja henkilökohtaiset verkkopankkitunnukset tai sirullinen henkilökortti koskevat myös mahdollista toimitusjohtajaa sekä tilintarkastajaa. Sähköinen perustaminen voidaan toteuttaa, jos yhtiölle riittää vakiomuotoinen yhtiöjärjestys, osakkeet maksetaan euroina yrityksen pankkitilille ja merkintähinta merkitään kokonaan osakepääomaan. (Perusta osakeyhtiö verkossa n.d.)

3.3 Luvat ja ilmoitukset viranomaisille

Suomessa kaupparekisteriin rekisteröimisen lisäksi yritystoiminnan aloittamisesta on ilmoitettava Verohallinnolle. Verohallinnon rekistereitä ovat ennakkoperintärekisteri, työnantajarekisteri ja arvonlisäverovelvollisten rekisteri, joihin ilmoittautuminen voidaan tehdä samalla perustamisilmoituslomakkeella kaupparekisteriin rekisteröitymisen yhteydessä. Ennakkoperintärekisteriin merkitään hakijat, jotka harjoittavat elinkeinotoimintaa muussa kuin työsuhteessa ja huolehtivat ennakkoverojen maksamisesta itse. Työnantajarekisteriin on ilmoitauduttava, jos yritys toimii säännöllisesti työnantajana. Yritykset ovat arvonlisäverovelvollisia, jos niiden liikevaihto ylittää 12 kuukauden tilikauden aikana 8 500 euroa. (Yrityksen perustamisopas 2013, 73–78.)

Kaupparekisteriin rekisteröityjen yhtiöiden ei tarvitse rekisteröityä erikseen verovelvolliseksi Virossa. Viron veroviranomaiset saavat tiedot uusista kaupparekisteriin merkityistä yhtiöistä, joten erillinen ilmoitus ei ole tarpeellinen. Veroviranomaisille on kuitenkin tehtävä erillinen ilmoitus silloin, kun yhtiö on esimerkiksi arvonlisäverovelvollinen tai se toimii ulkomaisena työnantajana. (Doing business and investing in Estonia 2013, 43.)

Virossa yhtiöt ovat liiketoiminnastaan arvonlisäverovelvollisia, jos niiden liikevaihto ylittää kalenterivuoden aikana 16 000 euroa. Yhtiö on rekisteröitävä verovelvolliseksi kolmen päivän kuluessa liikevaihdon ylittäessä 16 000 euroa. Arvonlisäverovelvolliseksi rekisteröiminen voidaan tehdä kaupparekisteriin rekisteröitymisen yhteydessä tai rekisteröitymällä Viron vero- ja tullihallitukseen. Rekisteröimiseen menee aikaa noin kolme arkipäivää. (Starting a business in Estonia 2009.)

Suomessa ja Virossa joitakin toimialoja koskevat erityiset lait ja säädökset, joilla säädetään liiketoiminnan harjoittamista. Lakien ja määräysten lisäksi jollakin toimialalla

toimiminen voi olla luvanvaraista, jolloin liiketoiminnan harjoittamiseen vaaditaan erikseen haettavia toimi- ja erityislupia. Toimialakohtaisiin säädöksiin tulisi tutustua jo liiketoimintaa suunniteltaessa ja yritystä perustettaessa. (Doing business and investing in Estonia 2013, 27–28; Yrityksen perustamisopas 2013, 79–80.)

Suomessa luvanvaraista toimintaa on muun muassa asunnon- ja kiinteistönvälitys, maksuliike ja valuutan vaihto, alkoholin anniskelu, ravintola- sekä vähittäiskauppa-toiminta (Yrityksen perustamisopas 2013, 79–84). Virossa liiketoimintaa varten tarvitaan lupa, jos toiminta harjoitetaan esimerkiksi pankki- ja vakuutus-, opetuksen ja teollisuuden sekä energiatalouden aloilla (Licences and registrations n.d.). Lisäksi Virossa joillakin toimialoilla toimimisen edellytyksenä voi olla liiketoiminnan harjoittaminen tietyntyyppisen yksikön kautta, mikä tulisi huomioida jo yhtiötä perustettaessa ja yritysmuotoa valittaessa (Doing business in Estonia 2013, 28).

3.4 Kirjanpito ja tilintarkastus

Virossa toimiessaan yhtiön kirjanpito ja taloudellinen raportointi tulee järjestää Viron lakien mukaisesti. Kirjanpitovelvollisia ovat valtio, Viroon rekisteröidyt oikeushenkilöt eli yhtiöt sekä ulkomaisen yhtiön sivuliikkeet ja liikkeenharjoittajat. (RT I 2002, 102, 600). Kirjanpito ja raportointi laaditaan noudattaen Virossa yleisesti hyväksytyjä kirjanpidon periaatteita. Julkiset osakeyhtiöt ja rahoituslaitokset laativat kuitenkin kirjanpitonsa ja raportointinsa noudattaen kansainvälisiä raportointistandardeja. (Estonia investment guide 2012, 38.)

Yleisesti hyväksytyt kirjanpidon periaatteet on laadittu mukailleen pienille ja keskikokoisille yrityksille säädettyjä kansainvälisiä raportointistandardeja. Tämän vuoksi ylei-

sesti hyväksytyt kirjanpidon periaatteet sekä IFRS:n säädökset eivät juuri eroa toisistaan. (Doing business and investing in Estonia 2013, 40.)

Suomessa kirjanpidon yleisen lainsäädännön perustan muodostavat kirjanpitolaki, kirjanpitoasetus ja useat kauppa- ja teollisuusministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön asetukset. Kansainvälisen harmonisoinnin myötä Suomen kirjanpitolainsäädäntöä on muutettu Euroopan yhteisön säädösten mukaiseksi. Tilinpäätös tulee laatia joko suomalaisia tilinpäätössäännöksiä noudattaen tai kansainvälisiä IFRS-säännöksiä noudattaen. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2013.)

Viron yleisesti hyväksytyjen kirjanpidon periaatteiden sekä Suomen kirjanpitolain mukaan yhtiöiden tilikauden pituus on 12 kuukautta. Tilikausi voi olla myös pitempi tai lyhyempi, jos yhtiö on esimerkiksi äskettäin perustettu tai lopetettu tai tilikauden alkamisajankohtaa on muutettu. Tilikausi ei saa kuitenkaan olla 18 kuukautta pitempi. (Doing business and investing in Estonia 2013, 39; Yrityksen perustamisopas 2013, 152–154.) Tilikauden päätyttyä julkiset osakeyhtiöt ja rajavastuuyhtiö laativat Virossa tilinpäätöksen, johon sisältyvät toimintakertomus, rahoituslaskelma ja tilintarkastuskertomus, mikäli yhtiö on tilintarkastusvelvollinen (Doing business in Estonia 2013, 12). Vastaavasti Suomessa yritykset laativat tilikauden päättymisen jälkeen tilinpäätöksen, johon sisältyvät tase, tuloslaskelma ja liitetiedot. Lisäksi laaditaan taseerittelyt varmentamaan tilinpäätöksessä esitettyjä tietoja. Tilinpäätökseen tulee liittää myös toimintakertomus, rahoituslaskelma sekä tilintarkastuskertomus, mikäli tietyt raja-arvot ylittyvät. (Yrityksen perustamisopas 2013, 153.)

Sekä Virossa että Suomessa tilinpäätös rekisteröidään kaupparekisteriin kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä (Estonia investment guide 2012, 39; Yrityksen perustamisopas 2013, 153–154). Rekisteröiminen tekee asiakirjat julkisiksi, jolloin jokaisella on pääsy niihin. Virossa kirjanpitoaineistoa on säilytettävä seitsemän

vuoden ajan tilikauden päättymisen jälkeen (Estonian law n.d.). Suomessa kirjanpitoaineistoa on säilytettävä kuusi vuotta sen kalenterivuoden lopusta alkaen, jolloin tilikausi on päättynyt (Yrityksen perustamisopas 2013, 154).

Tilikauden päättymisen jälkeen yrityksessä on suoritettava tilintarkastus, mikäli yritys on tilintarkastusvelvollinen. Virossa tilintarkastusvelvollisia ovat kaikki julkiset osakeyhtiöt. Muut yritysmuodot on tilintarkastettava, jos tilikauden päättyessä vähintään kaksi seuraavista edellytyksistä täyttyy (Doing business and investing in Estonia 2013, 41.):

- Liikevaihto ylittää 2 miljoona euroa.
- Taseen loppusumma ylittää miljoona euroa.
- Yhtiön palveluksessa on enemmän kuin 30 työntekijää.

Tilintarkastus on myös suoritettava, jos jokin seuraavista edellytyksistä täyttyy tilikauden aikana: liikevaihto ylittää 6 miljoonaa euroa, taseen loppusumma ylittää 3 miljoonaa euroa, yhtiön palveluksessa on keskimäärin enemmän kuin 90 työntekijää (Doing business in Estonia 2012, 14). Suomessa tilintarkastusvelvollisia ovat julkiset osakeyhtiöt sekä yhtiöt, joiden päättyneellä tilikaudella jokin seuraavista rajoista ylittyy: taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa, liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa, yhtiön palveluksessa on keskimäärin yli kolme henkilöä. (L 13.4.2007/459.)

4 Viroon vetävät tekijät

Kuten jo johdannossa mainittiin, suomalaisia yrityksiä houkuttelevat Viroon muun muassa veroedut, edullisempi kustannustaso sekä yritystoimintaa tukeva ilmapiiri. Seuraavissa alaluvuissa perehdytään mediassa esitettyihin sekä tutkimuksessa esiin tulleisiin Virossa toimimisen etuihin. Koettuja etuja verrataan Suomeen, jolloin saadaan käsitys siitä, miksi nämä tekijät koetaan Viron etuina.

4.1 Verotus

Viron verojärjestelmän kulmakiviä ovat verotuksen yksinkertaisuus, laaja veropohja sekä matala veroaste. Veropolitiikan tavoitteena on siirtää verorasitusta työvoimasta kulutukseen. (Doing business and investing in Estonia 2013, 43.) Yritysten ja työntekijöiden kevennetty verotaakka edistää liiketoiminnan harjoittamista ja työntekoa. Matalalla veroasteella luotu yritystoimintaa suosiva ilmapiiri tähtää investointien virtaamiseen maahan ja Viron kilpailukyvyyn parantamiseen (Järvinen 2005, 49).

Viron hallitukset ovat jo usean vuoden ajan olleet sitoutuneita kasvuun tähtäävään talouspolitiikkaan (Yrittäjyyden edellytykset ja kehitystrendit Virossa ja Suomessa 2012, 18). Tästä hyvänä esimerkkinä on muun muassa yleisen verokannan alentaminen. Vuonna 2004 yleinen verokanta oli 26 prosenttia. Vuonna 2005 verokanta alennettiin 24 %:iin. Tämän jälkeen verokantaa alennettiin yhdellä prosenttiyksiköllä vuoteen 2008 asti, jolloin verokanta oli enää 21 %. (Tax rates 2013.) 21 %:n yleinen verokanta on käytössä edelleen. Hallitus on kuitenkin sitoutunut laskemaan verokannan 20 %:iin vuonna 2015. (RT I 1999, 101, 903.)

Useista EU-maista poiketen Virossa on käytössä tasaveromalli. Tasaveromallin mukaan henkilöiden pääoma- ja ansiotuloja verotetaan saman verokannan perusteella. (Yrittäjyyden edellytykset ja kehitystrendit Virossa ja Suomessa 2012, 19.) Tuloveroprosentti on siis kaikille sama 21 % tulojen suuruudesta riippumatta. Ansiotuloverosta on kuitenkin vapautettu erittäin pienet tulot (Järvinen 2005, 49). Vuodessa ansaitun tulon jäädessä alle 1 728 euroon, tuloveroa ei tarvitse maksaa lainkaan (Tax rates 2013).

Virossa toimivia yrityksiä verotetaan voimassa olevan tuloverokannan mukaan (RT I 1999, 101, 903, 2§). Vuodesta 2000 lähtien Virossa on ollut käytössä yritysten voitonjaon verotus. Veroa maksetaan siis vain silloin, kun voittoja jaetaan yrityksestä ulos, esimerkiksi osinkoina osakkeenomistajille. Liikevoitosta ei makseta tuloveroa, jos se talletetaan tai sijoitetaan yritystoimintaan. (Järvinen 2005, 50.)

Elinkeinoelämän keskusliiton teettämän Yrittäjyyden edellytykset ja kehitystrendit Virossa ja Suomessa -raportin (2012, 19) mukaan suomalaisia yrityksiä houkuttelee Vieroon etenkin verotuskäytäntö. Virossa koko yrityksen ansaitsema voitto voidaan käyttää investointeihin ja työllistämiseen. Kaikki voittovarot ovat siten hyödynnettävissä yrityksen kasvua varten. Vastaavanlaiseen tilanteeseen ei aivan päästä Suomessa. Yhteisöveron ollessa 20 %, jokaisesta voittona ansaitusta sadasta eurosta vain 80,00 euroa jää yritykselle kasvua varten. (Suomi-Ruotsi-Viro-maaottelu 2012, 4–5.)

Virossa osingoista maksetaan 21 % veroa. Osinkoihin kohdistuu 21 %:n kokonaisverorasitus osinkojen suuruudesta riippumatta. Veron kokonaisrasitus on yhtä suuri kuin muiden vaihtoehtoisten sijoitustuottojen, kuten korko- tai vuokratulojen, joissa veroprosentti on myös 21 %. Verotuksen näkökulmasta yritystä on kannattavampaa rahoittaa omalla pääomalla kuin velalla, sillä voittoa ei veroteta, ennen kuin se jaetaan osinkona omistajalle. (Mts. 5.)

Oma pääoma kasvattaa yrityksen vakavaraisuutta. Kertyneellä varallisuudella voidaan parantaa mahdollisuuksia selvitä taloudellisesti vaikeista ajoista ja suhdanne- taantumista. (Yrittäjyyden edellytykset ja kehitystrendit Virossa ja Suomessa 2012, 23.) Yritykseen sijoitettu oma pääoma kerryttää tuottoa, joka ei tule verotettavaksi, ellei sitä nosteta yrityksestä osinkona. Tämän takia omistajan on Virossa kannattavampaa sijoittaa varansa yrityksen kasvuun muiden sijoituskohteiden sijaan. (Suomi-Ruotsi-Viro-maottelu 2012, 5.)

Viroon verrattuna verotuskäytäntö on Suomessa monimutkaisempaa ja ankarampaa. Suomessa esimerkiksi verotetaan julkisen osakeyhtiön osakkaita eri tavalla kuin listaamattomien osakeyhtiöiden omistajia (Yrittäjyyden edellytykset ja kehitystrendit Virossa ja Suomessa 2012, 23). Lisäksi pääomatulojen verotus on osittain progressiivista ja verokanta suurempi. Pääomatulojen veroprosentti on 30 %, mutta jos osingon ja muiden verotettavien pääomatulojen yhteismäärä verovuonna on suurempi kuin 40 000 euroa, verokanta on 32 % 40 000 euroa ylittävältä osalta. (Yhteisövero alenee, osinkojen verotus kiristyy 2013.)

Tiukempi yhteisö- ja osinkoverotus johtaa siihen, että osinkoihin kohdistuva kokonaisverorasitus kasvaa ja yritystoimintaa kannattaa rahoittaa velalla oman pääoman sijaan. Omistajien on mielekkäämpää sijoittaa varansa vaihtoehtoisin sijoituskohteisiin, esimerkiksi kiinteistöihin, joissa sijoitetulle omaisuudelle voidaan saada kevyemmin verotettu tuotto. Yrityksen kasvun rahoittaminen vieraalla pääomalla heikentää vakavaraisuutta ja selviytymistä suhdannevaihteluista. Pienentynyt vakavaraisuus heikentää lainanmaksukykyä, jolloin lainarahoituksen saatavuus heikkenee ja hinta nousee. (Suomi-Ruotsi-Viro-maottelu 2012, 4.)

Ennen kuin yritys siirretään Viroon, yrityksen perustamista tulisi suunnitella, jotta verotus toteutuu halutun verolainsäädännön mukaan. Jos Viroon siirtyvällä yrityksellä

lä katsotaan olevan kiinteä toimipaikka Suomessa, myös verotus jää Suomeen. Kiinteällä toimipaikalla tarkoitetaan tuloverotuksessa kiinteää liikepaikkaa, jossa ulkomaisen yrityksen toimintaa täysin tai osittain harjoitetaan. Kiinteän toimipaikan voi muodostaa esimerkiksi yrityksen johtopaikka, sivuliike, toimisto, tehdas tai työpaja. Kiinteän toimipaikan voidaan katsoa olevan Suomessa myös, jos yritystä johdetaan ja hallinnoidaan Suomesta käsin. (Kiinteä toimipaikka tuloverotuksessa ja arvonnlisäverotuksessa n.d.)

4.2 Työvoima

Viron työikäiseen väestöön kuuluvat kaikki 15–74-vuotiaat henkilöt (Doing business and investing in Estonia 2013, 31). Työikäisen väestön määrä oli hieman yli miljoona vuonna 2012, josta kaksi kolmasosaa oli työssä tai työnhakijoina. Työssäkävien ja työtä etsivien määrä on kasvanut viime vuosina, sillä opiskelijoiden määrä ylemmillä koulutusasteilla on vähentynyt. Aktiivisesti työmarkkinoilla toimivien kasvua on lisännyt myös ikääntyneiden pysyminen työelämässä aiempaa kauemmin. Tähän ovat vaikuttaneet muun muassa ikääntyneiden parantunut terveydentila sekä eläkeiän nostaminen. (Rosenblad & Pettai 2013, 153.)

Työvoiman järjestäytyneisyysaste on Virossa matala. Alle 10 % työvoimasta kuuluu ammattiliittoihin (Estonia investment guide 2013, 29). Ammattiyhdistysliikkeelle ei nähdä tarvetta, sillä Viron talous on kasvanut 6–7 prosentin vuosivauhtia ja palkat sekä elintaso ovat nousseet vähäisestä ammattiyhdistysliikkeen toiminnasta huolimatta. Työntekijöiden suojaamisesta on huolehdittu Viron työlainsäädännössä, jossa on määritelty työntekijöitä koskevat oikeudet. (Järvinen 2005, 46.)

Työntekijöiden matala järjestäytyneisyysaste lisää työvoiman joustavuutta. Työsopimukset solmitaan usein paikallisesti yritys- tai työpaikkatasolla. (Yrittäjyyden edellytykset ja kehitystrendit Virossa ja Suomessa 2013, 19.) Paikallinen sopiminen tuo työsopimusneuvotteluihin liikkumavaraa, sillä esimerkiksi palkoista voidaan neuvotella suoraan työnantajan ja työntekijän välillä. Toisaalta ammattiliittojen vähäisen vaikutusvallan vuoksi työnantajilla ei ole selkeästi yhtä neuvottelukumppania, jolloin neuvottelut on käytävä jokaisen työntekijän kanssa erikseen. (Järvinen 2005, 47–48.)

Ammattiyhdistysliikkeen toiminta on kuitenkin alkanut vähitellen lisääntyä, mutta se on vielä alakohtaista ja jäsenmäärät ovat alhaisia (mts. 45). Näkyvintä liittojen toiminta on energian, kuljetuksen, opetuksen ja terveydenhoidon aloilla (Estonia investment guide 2013, 29).

Yrittäjyyden edellytykset ja kehitystrendit Virossa ja Suomessa -raportissa (2012, 19–21) työvoiman saatavuutta Virossa kuvaillaan hyväksi. Työntekijät ovat ahkeria ja halukkaita tekemään työtä sekä etenemään urallaan. Raportin mukaan työnantajana toimiminen on helpompaa Virossa kuin Suomessa. Työvoima on joustavaa ja työntekijät ovatkin usein valmiita joustamaan työssä kysyntätilanteen mukaan.

4.3 Kustannustaso

Vuonna 2008 alkanut maailmanlaajuinen taluskriisi ja samanaikaisesti kehittynyt kotimaan talouden ylikuumeneminen sysäsivät Viron talouden ahdinkoon (Kosonen, Heliste, Karhunen, Kupi, Urmas & Parviainen 2010, 2). Kansainvälisten ja kotimaisten tapahtumien johdosta Viron talouden kasvu romahti ja maa ajautui lamaan. Laman seurauksena tehdyt talouden korjausliikkeet, kuten palkkojen ja hintojen laskeminen,

paransivat merkittävästi Viron kilpailukykyä ja alensivat yleistä kustannustasoa. (Yrittäjyyden edellytykset ja kehitystrendit Virossa ja Suomessa 2013, 2.)

Suomeen verrattuna Virossa on matalampi kustannustaso. Muun muassa tuotantokustannukset sekä toimitilavuokrat ovat edullisemmat Virossa kuin Suomessa. Yritystoimintaa tukevien palveluiden, kuten autojen ja polttoaineiden, lounasruokailun sekä siivouspalvelun, hinnat ovat halvempia. Myös yrityksille tarjottavat tuki- ja neuvontapalvelut ovat Virossa halvempia. Edullisen hinnan lisäksi palveluiden saatavuus on pääosin hyvä. (Mts. 3–4.)

Viron palkkapolitiikka ja palkkataso eroavat huomattavasti Suomen käytännöstä. Palkkapolitiikka on Virossa varsin maltillista, sillä valtio pyrkii vaikuttamaan mahdollisimman vähän yrityssektorin toimintaan. Työlainsäädännössä on keskitytty työntekijöiden oikeuksien turvaamiseen sekä minimipalkasta säätämiseen. (Järvinen 2005, 44.) Minimikuukausipalkka Virossa oli 320 euroa vuonna 2013 (Doing business and investing in Estonia 2013, 33).

Palkkataso on Virossa selvästi matalampi kuin Suomessa. Virossa työntekijän keskimääräinen bruttopalkka oli 916 euroa kuukaudessa vuoden 2012 lopussa (Average wages and salaries, 2nd quarter 2013). Samana ajankohtana kokoaikaiset palkansaajat tienasivat Suomessa keskimäärin 3 206 euroa kuukaudessa. Mediaanipalkka eli palkkasumma, jota pienempää ja suurempaa palkkaa saa yhtä monta henkilöä, oli Suomessa 2 853 euroa vuoden 2012 lopussa (Keskiansiot kasvaneet valtiolla työntantajasektoreista eniten vuosina 2003–2012. 2013; Metsäaho n.d.). Samaan aikaan Postimees-lehti (2013) uutisoi Viron veroviranomaislähteisiin perustuen mediaaniansion olevan Virossa 662 euroa.

Palkkatason nousu on kuitenkin Virossa nopeaa. Viron tilastokeskuksen (2013) julkaiseman tilastollisen vuosikirjan mukaan keskipalkka oli kasvanut vuoden 2012 aikana 5,7 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen. Palkkatason noususta huolimatta palkat tuskin tulevat lähiaikoina saavuttamaan Suomen tasoa. Vaikka Viron yleinen palkkataso kasvaisi 3–4 % Suomen palkkoja enemmän, kestäisi kuitenkin useita vuosikymmeniä, ennen kuin palkat olisivat yhtä suuret kuin Suomessa. (Järvinen 2005, 44.)

Työntekijän palkkaamisesta aiheutuvia kustannuksia nostaa kuitenkin työnantajan pakollinen sosiaaliturvamaksu. Virossa sosiaaliturvamaksu on 33 % palkasta, ja se sisältää sekä sosiaaliturvamaksut (20 %) että sairausvakuutuksen (12 %). (Doing business and investing in Estonia 2013, 34.)

5 Tutkimuksen toteutus ja tulokset

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, miten yrityksen perustamisen vaiheet eroavat Viron ja Suomen välillä, sekä selvittää Virossa toimimisen etuja. Työn lopputuloksena oli tarkoitus saada kuva yrityksen perustamisen vaiheista Virossa ja niiden eroista Suomeen verrattuna. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää liiketoiminnan harjoittamisen etuja Virossa ja niiden taustalla vaikuttavia tekijöitä. Teorian avulla saatua kuvaa yrityksen perustamisen eroista ja Virossa toimimisen etujen taustatekijöistä täydennettiin Virossa liiketoimintaa harjoittavien henkilöiden haastatteluilla. Tutkimuksen tavoitteiden kannalta tärkeitä tutkimuskysymyksiä olivat:

- Miten yritys perustetaan Virossa ja Suomessa?
- Miksi suomalaiset perustavat yrityksen Viroon?

- Millaista liiketoiminnan harjoittaminen Virossa on?
- Millaista liiketoiminnan harjoittaminen Virossa on Suomeen verrattuna?

5.1 Tiedon keruu ja analysointi

Tutkimusaineisto kerättiin pääosin teemahaastatteluilla. Haastattelujen teemoiksi valittiin yrityksen perustamisen taustalla vaikuttavat syyt, yrityksen perustaminen ja liiketoiminnan harjoittaminen Virossa. Yrityksen perustamiseen liittyvillä syillä etsittiin taustatietoa sille, miksi yritykset siirtyvät Viroon. Samalla selvitettiin myös Virossa toimimiseen liittyviä etuja ja odotuksia. Yrityksen perustamista ja liiketoiminnan harjoittamista koskevissa teemoissa vertailtiin yrityksen perustamista ja liiketoiminnan harjoittamista Suomessa ja Virossa.

Teemahaastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina loka-marraskuussa 2013. Haastattelut käytiin puhelimitse tai Skypen välityksellä. Haastattelut kestivät puolesta tunnista 45 minuuttiin. Jokaisella haastateltavalla henkilöllä oli tietämystä tai kokemusta yrityksen perustamisesta ja liiketoiminnan harjoittamisesta sekä Virossa että Suomessa. Haastateltavat henkilöt olivat yritysten omistajia tai vastuuhenkilöitä. Eri-laisten näkökulmien saamiseksi haastateltavat henkilöt valittiin siten, että he toimivat eri liiketoiminta-aloilla.

Lisäksi aineistoa kerättiin kirjallisin kysymyksin, jotka lähetettiin kahdelle henkilölle. Kirjallinen vastaus saatiin kuitenkin vain yhdeltä henkilöltä. Kummankin henkilön kanssa käytiin puhelinhaastattelu kysymysten pohjalta. Puhelimitse käydyt haastattelut toteutettiin saman viikon aikana marraskuussa 2013. Keskustelut kestivät 20 minuutista puoleen tuntiin.

Teemahaastattelut nauhoitettiin, ja ne litteroitiin yleiskielellä. Kirjallisten kysymysten pohjalta käytyjä haastatteluja ei äänitetty, mutta keskustelun aikana tehtiin muistiinpanoja. Muistiinpanojen pohjalta haastattelut litteroitiin propositiotasolla.

Aineiston analysoinnissa käytettiin teemoittelua. Teemoittelun avulla litteroidusta aineistosta pyrittiin löytämään yhteisiä tekijöitä valittujen teemojen alle. Lisäksi uusia teemoja pyrittiin löytämään vertailemalla haastateltavien vastauksia toisiinsa.

5.2 Tutkimustulokset

Tutkimustuloksilla täydennetään kuvaa yrityksen perustamisen eroista, jotka eivät välttämättä tulisi esille vain teorian avulla. Tutkimustuloksista saadaan myös enemmän tietoa Virossa toimimisen eduista ja siitä, millaisiksi nämä edut koetaan. Tutkimustuloksista voidaan havaita myös muita liiketoiminnan harjoittamisen tuomia etuja mediassa mainittujen etujen lisäksi.

Yrityksen perustaminen Virossa ja Suomessa

Suurin osa haastateltavista oli perustanut yrityksen konsulttipalveluja tarjoavan yrityksen avulla. Eräs haastateltava toteaaakin, että Virossa yritystä ei kannata perustaa itse, vaan kannattaa käyttää palveluita, joissa ostetaan tietty yhtiömuoto. Konsulttiyritykseltä ostettiin joko ns. pöytälaatikkofirma tai konsulttipalvelu avustamaan yrityksen perustamistoimissa. Pöytälaatikkoyritykset olivat valmiiksi perustettuja yrityksiä, joilla ei ollut harjoitettu liiketoimintaa aiemmin. Konsulttipalvelussa konsultin tehtävänä oli auttaa yrityksen perustamisessa ja varata ajat muun muassa notarille ja pankkiin. Vain kaksi haastateltavista oli perustanut yrityksen omin avuin. Yri-

tystoiminta alkoi tällöin joko ostamalla myynnissä oleva yritys tai perustamalla uusi yritys sähköisen yrityksen perustamisportaalin kautta.

Haastateltavat eivät koe yrityksen perustamisvaiheiden eroavan merkittävästi Suomen ja Viron välillä, mihin myös teoria viittaa. Eräs haastateltava huomauttaa kuitenkin, että yritysmuodot poikkeavat hieman Suomessa totutuista yritysmuodoista. Hän painottaa, että yritysmuotoihin olisikin syytä tutustua ennen oman yritysmuodon valintaa. Suurimmaksi eroksi haastateltavat kokevat notaarilla asioinnin, jossa vahvistetaan yrityksen perustamisasiakirjat ja todennetaan perustajajäsenten henkilöllisyys. Notaarikäyntiin viitaten eräs haastateltava toteaaakin, että Virossa yrityksen perustamiseen liittyy tiettyjä muodollisuuksia. Kuten teorian pohjalta voidaan todeta, vastaavanlaisia käytänteitä ei ole Suomessa.

Vaikka yrityksen perustamistapa eroaa haastateltavien kesken, kaikki kertovat yrityksen perustamisen olevan helppoa Virossa. Lisäksi perustamista kuvaillaan sujuvaksi, yksinkertaiseksi ja miellyttäväksi kokemukseksi. Yrityksen perustaminen kuvataan yleisesti myös nopeaksi. Eräs haastateltava kertoo, että yrityksen perustaminen onnistui yhden Viron matkan aikana. Yrityksen y-tunnus saadaan nopeasti ja toiminta voidaan aloittaa pian perustamisen jälkeen. Teorian perusteella yrityksen perustamiseen ja yritystoiminnan aloittamiseen tulee varata aikaa noin viikko, jos yrityksen perustamiseen käytetään notaaria. Tutkimustulosten mukaan aikaa on varattava kuitenkin hieman runsaammin. Haastateltavat kuvailevat, että yrityksen perustamisesta liiketoiminnan aloittamiseen kului aikaa viikosta kahteen viikkoa. Eräs haastateltava kertoo, että asiat saatiin kuitenkin yllättävän nopeasti sille tasolle, että liiketoiminta voitiin aloittaa.

Suomessa yrityksen perustamiseen liittyvät kokemukset eroavat suuresti haastateltavien kesken. Eräs haastateltava, joka oli perustanut yrityksen sähköisesti, kuvailee

yrittäjien perustamista Suomessa helpoksi ja nopeaksi. Osa haastateltavista kuitenkin kuvailee yrityksen perustamista Suomessa byrokraattiseksi. Asiat etenivät hitaasti ja paperit seisoivat pitkään Patentti- ja Rekisterihallituksessa, kuten eräs haastateltava kertoo. Muutama haastateltava kuvailee, että tiedonsaanti ja asioiden selvittäminen yrityksen perustamisen yhteydessä oli Suomessa haastavaa. Erään haastateltavan mukaan Suomessa oma bisnesidea ei pääse kovin helposti lentoon, koska joudutaan selvittämään niin paljon asioita. Toinen haastateltava puolestaan kertoo ympäristön olleen Suomessa hyvin epäileväinen yritystoimintaa kohtaan. Haastateltavalle välittyi tunne, että yritystä ei kannattaisi perustaa ollenkaan, vaan hänen tulisi jatkaa työskentelyä palkkatyössä.

Etenkin liiketoimintaan liittyvien lupien hakemisessa ja sopimusten solmimisessa korostetaan Viron sähköistä järjestelmää. Asioiden hoitaminen sähköisesti sekä asiakirjojen sähköinen allekirjoittaminen nähdään erityisen positiivisena asiana. Eräs haastateltava kuvailee, että rekisteröinnit ja tietojen kulkeminen tapahtuu sähköisten järjestelmien kautta, jolloin paperien käsittely vähenee. Haastateltavan mukaan rekisteröinti- ja lupa-asiat hoituvat sähköisen asioinnin vuoksi nopeammin kuin Suomessa. Toinen haastateltava kertoo olleensa yllättynyt lupien nopeudesta, sillä kun hakemus oli jätetty, päätös tuli nopeasti takaisin. ”Mietin, että olen taas jättänyt jostain vastaamatta, mutta sieltä tulikin sitten jo päätös.”

Syyt yritystoiminnan siirtämiseen Viroon

Yritys perustetaan Viroon usein taloudellisista syistä. Haastattelut tukevat EK:n Yrittäjyyden edellytykset ja kehitystrendit Virossa ja Suomessa -raportin näkemystä, jonka mukaan Viroon siirrytään etenkin verotuksen vuoksi. Osa haastateltavista perustelee Viroon siirtymistä alhaisemmilla kustannuksilla, mikä mainitaan myös EK:n raportissa. Erään haastateltavan mukaan yrityksen kustannukset ovat alhaisemmat Virossa kuin

Suomessa, mikä edistää yrityksen kilpailukykyä markkinoilla. Matalamman palkkatason vuoksi etenkin paljon henkilöstöä vaativa työ siirretään Viroon.

Viroon siirtymisen syyt voivat olla myös yhteiskunnallisia. Eräs haastateltava kertoo etsivänsä toisenlaista yhteiskuntaa, jossa voisi toimia yrittäjänä. Viroon siirtymisen taustalla voivat olla myös henkilökohtaiset vaikuttimet. Eräs haastateltava muistelee, että ulkomailla vietettyjen vuosien jälkeen Suomeen sopeutuminen tuntui hankalalta. Toinen haastateltava kertoo muuttaneensa puolison perässä Viroon, jolloin myös yritys siirtyi Suomesta Viroon.

Muista mahdollisista valtioista Viron valintaan vaikuttaa etenkin maan EU-jäsenyys. Viron verotus on yrityksille edullisempi, mutta mikään veroparatiisi se ei silti ole. Eräs haastateltava toteaaakin, että toiminnan harjoittamisella ei tällöin ole mitään rikollista kaikua. Myös läheinen sijainti Suomeen vaikuttaa Viroon siirtymiseen. Maa sijaitse lähellä Suomea niin maantieteellisesti kuin kulttuurisestikin, mikä tekee Virosta helpommin lähestyttävän. Yrityksen perustaminen ja liiketoiminnan harjoittaminen on helpompaa, kun maat ovat kulttuuriltaan ja lainsäädännöltään hyvin samanlaisia. Eräs haastateltava toteaaakin, että pienemmille yhtiöille kauemmaksi, kuten Kiinaan tai muualle Aasiaan, lähteminen voi olla liian arveluttavaa ja epävarmaa. Myös tuotannon laatua ja toimitusvarmuutta pystytään paremmin valvomaan, kun tuotanto on lähellä.

Viron liiketoimintaympäristö, yhteiskunta ja byrokratia

Johdannossa kerrottiin, että suomalaisia houkuttelee Viroon yritysystävällinen ilmapiiiri. Tähän viittaavat myös haastateltavien kertomukset liiketoiminnan harjoittamisesta Virossa. Viro yhteiskuntana koetaan hyvin yrittäjähenkiseksi. Tämä näkyy erään haastateltavan mukaan esimerkiksi siinä, että yrityksen perustaminen ja lupien ha-

keminen on tehty helpoksi. Toisen haastateltavan mukaan Virossa asioiden selvittäminen on mutkatonta. Eräs haastateltava puolestaan kertoo, että Virossa halutaan, että yritetään.

Virossa liiketoiminnan harjoittamisen kerrotaan olevan yksinkertaisempaa, helpompaa ja kevyempää kuin Suomessa. Haastateltavien vastauksissa painottuvat byrokratian vähyyks ja keveys. Viroa ja Tallinnaa kuvaillaan dynaamisiksi paikoiksi, joissa asiat liikkuvat nopeasti eteenpäin. Suomi sen sijaan koetaan hyvin byrokraattiseksi ja hitaaksi Viroon verrattuna. Eräs haastateltava kuvaileekin, että kaikkia asioita mietitään ja ”pähkäillään” pitkään Suomessa. Toisen haastateltavan mukaan hitautta lisäksi, että asian täytyy kulkea usean eri virkamiehen ja tiedon käsittelijän kautta ennen asian lopullista ratkaisua.

Byrokratian keveyden taustalla vaikuttaa Viron lainsäädännön yksinkertaisuus. Tämä johtuu erään haastateltavan mukaan siitä, että Viron itsenäistyttyä lainsäädäntö voitiin muodostaa parhaimmista käytänteistä. Suomessa lainsäädäntö on kehittynyt usean vuoden aikana, jolloin siitä on haastateltavien mukaan muodostunut tilkkutäkki, jossa on paljon tulkinnanvaraisuuksia. Usea haastateltava koki, että oli joutunut Suomessa selvittämään ja perustelemaan omaa yritystoimintaansa ja yritykseen liittyvää toimintatapaansa, vaikka se olisi kirjoitettu lakiin. Haastateltavin mukaan Suomessa korostetaan lain tulkintaa, kun taas Virossa laki on niin kuin se on kirjoitettu-kin.

Osa haastateltavista kertoo, että he kokevat Virossa ja Viron toimintaympäristössä olevan enemmän mahdollisuuksia. Yritystoiminnan harjoittaminen koetaan Virossa vapaammaksi. Erään haastateltavan mukaan Virossa liiketoiminnan harjoittaminen ei ole pilkun viilaamista. Koetaan, että byrokratian vähyyden vuoksi Virossa voidaan

keskittyä olennaiseen eli yritystoimintaan. Eräs haastateltava kuvaileekin, että voi keskittyä paperitöiden sijasta asiakkaiden palveluun.

Edullinen kustannustaso

Haastateltavien mukaan toiminnasta aiheutuvat kustannukset ovat matalammat Virossa kuin Suomessa. Mielenpisteet ovat yhtenevät EK:n raportin kanssa, jossa kerrotaan mm. tuotantokustannusten ja toimitilavuokrien olevan alhaisemmat Virossa kuin Suomessa. Yleisesti vuokrataso kuvaillaankin Helsingin tasoa alhaisemmaksi. Maahantuontia harjoittava haastateltava kertoo neliöhinnan olevan Virossa matalampi, jolloin suuremman tilan saa samalla hinnalla. Haastateltavan mukaan myös kuljetuskustannukset ovat edullisemmat Suomen tasoon verrattuna. Kuljetus on lisäksi nopeutunut, sillä tavaraa ei enää tarvitse kuljettaa meren yli Keski-Euroopasta Suomeen. Yhdellä haastateltavalla on erilainen näkemys vuokratasosta. Hän sanoo vuokratason olevan Tallinnassa kallis ja lähempänä Helsingin vuokria.

Yleisesti ollaan kuitenkin sitä mieltä, että lähes kaikessa kustannustaso on Virossa Suomea edullisempi. Merkittävin ero Suomeen verrattuna koetaan olevan palkkoissa, joiden kuvaillaan olevan kolmasosa Suomen palkkatasosta. Teoria tukee haastateltavien näkemystä palkkatasojen erosta. Alaluvussa 4.3 todettiin, että työntekijän keskimääräinen bruttopalkka oli 916 euroa kuukaudessa Virossa loppuvuonna 2012. Suomessa kokoaikaiset palkansaajat tienasivat keskimäärin 3 206 euroa kuukaudessa vastaavana ajankohtana. Erään haastateltavan mielestä myös viranomaismaksujen ja hallinnosta aiheutuvien maksujen määrä on puolet Suomen tasosta.

Työvoima

Noin puolella haastatelluista on palkattua työvoimaa Virossa. Nämä haastateltavat kuvaavat työvoimaa ahkeraksi ja asioita nopeasti omaksuvaksi. Sekä EK:n raportissa että haastateltavien keskuudessa työvoiman saatavuutta kuvaillaan pääosin hyväksi. Eräs haastateltava mainitsee, että työvoiman saatavuus voi riippua kuitenkin vaadittavasta koulutustasosta ja osaamisesta. Toinen haastateltava puolestaan kertoo, että esimerkiksi hotelli- ja ravintola-alalla osaavasta työvoimasta on pulaa. Haastateltavan mukaan pulan aiheuttaa kyseisen alan ammattikoulupaikkojen vähyys. Lisäksi haastateltava toteaa, että hyvin usein osaava työvoima lähtee parempien palkkojen perässä ulkomaille. Haastateltavat myös mainitsevat, että työvoimaa on tarjolla, mutta painottavat, että palkattava henkilö on valittava huolellisesti. Lähes kaikki työnantajina toimivista haastateltavista korostavat onnekkauttaan saadessaan hyvät työntekijät.

Työnantajina toimivien haastateltavien kertomuksista on havaittavissa työvoiman joustavuus. Henkilöiden näkemykset ovat samankaltaisia työvoiman ja työntekijöiden joustamiskyvystä teoriassa esitetyn tiedon kanssa. Haastateltavat kertovat, että työntekijät ymmärtävät yrityksen edun olevan myös heidän etunsa. Kun yrityksellä menee hyvin, myös työntekijät hyötyvät. Haastateltavien mukaan tämä näkyy muun muassa siinä, että työntekijät ovat valmiita joustamaan yrityksen kysynnän mukaan. Eräs haastateltava kertoo, että kesällä töitä paineitaan ja kesälomat pidetään talvella, jolloin yrityksen toiminta hiljenee.

Teoreettisessa viitekehyksessä kerrottiin, että valtio pyrkii vaikuttamaan mahdollisimman vähän yrityssektorin toimintaan. Haastateltavien kertomuksista voidaankin havaita, kuinka valtio edesauttaa työvoiman joustavuutta. Byrokratiaa on vähän, jolloin esimerkiksi työaika on helpompi sopeuttaa taloudellisten suhdanteiden vaihteluihin. Eräs haastateltava kertookin, että sopeuttaminen voidaan järjestää nopeasti, koska sopeuttamistoimia varten ei tarvitse käydä läpi pitkiä prosesseja ja neuvottelua kuten Suomessa pitäisi.

Verotus

Viron yhteisöverotuskäytäntöä, jossa vain jaetusta voitosta maksetaan veroa, kuvailaan yrittäjäystävälliseksi. Viron verojärjestelmän kulmakivet toistuvat haastateltavien vastauksissa, sillä verotus koettiin selkeäksi, yksinkertaiseksi ja kevyeksi. Noin puolet haastateltavista kokee itsensä pienyrittäjäksi, ja kertoo Suomen verotuskäytännön olleen rankkaa. Eräs haastateltava kuvailee, että Virossa ei sakoteta siitä, että halutaan yrittää. Toinen haastateltava puolestaan pohtii, että Virossa yhtiön verotuksesta ei tarvitse huolehtia, jos mitään ei oteta yhtiöstä ulos. Verotuskäytäntö on helpompi, kun ei tarvitse laskea, kuinka paljon tuloksesta menee veroja ja paljonko siitä jää verotuksen jälkeen jäljelle. Myös yrityksen investointikyky on Virossa parempi verotuskäytännön vuoksi, sillä voitto voidaan käyttää kokonaan investointeihin. Eräs haastateltava toteaaakin, että verotuksen vuoksi Virossa on mahdollista pitää hyvä investointikyky koko ajan yllä. Verotuksen vaikutus yrityksen investointikykyyn voidaan todeta myös teorian perusteella.

Yrittäjän kannalta Viron verotus on yksinkertainen. Kuten teoriaosassa osoitettiin, Virossa on käytössä tasavero. Sekä ansio- että pääomatuloihin sovelletaan yhtä verokantaa. Osinko- ja palkkatuloja verotetaan saman veroprosentin mukaan, joten yrittäjän ei tarvitse miettiä, minkä verokannan mukaan verotus menee, kuten eräs haastateltava kuvailee. Yrittäjä välttyy myös ylimääräiseltä verosuunnittelulta, koska hänen ei tarvitse pohtia, kuinka paljon yrityksestä kannattaa nostaa palkkana ja kuinka paljon osinkoina. Veroprosentti on sama toimintatavasta riippumatta, kuten eräs haastateltava huomauttaa.

Palkkojen tasaverotus koetaan selkeäksi. Palkkojen laskeminen on helpompaa ja yksinkertaisempaa, koska kaikilla on sama veroprosentti. ”Verokorttien kanssa ei tarvitse sähläillä”, kuten eräs haastateltava kuvailee. Tasaverotuksessa palkansaajan ei

tarvitse miettiä muuttuko verotus, jos tulot kasvavat esimerkiksi sadalla eurolla. Tämä johtaa erään haastateltavan mukaan siihen, että työntekijät tekevät mielellään ylitöitä. Veroprosentti pysyy samana, vaikka työtunteja tulisi normaalia enemmän. Haastateltavan mukaan Suomessa usein vaaditaan tietty tuntimäärä, että henkilön on kannattavaa tulla tekemään ylityötä.

6 Yhteenveto ja johtopäätökset

Teorian ja tutkimuksen valossa voidaan todeta, että yrityksen perustamisen vaiheet eivät juuri eroa Viron ja Suomen välillä. Kummassakin maassa yritys voidaan perustaa nykyään sähköisesti ja yrityksen perustamisprosessin vaiheet noudattavat suurimaksi osaksi samaa mallia. Viron yritysmuodot ovat lähes samat Suomen yritysmuotojen kanssa. Merkittävin ero yrityksen perustamisen vaiheissa on yrityksen rekisteröinti. Jos yritystä ei perusteta Virossa sähköisesti, perustamisasiakirjat on vahvistettava notaarilla. Suomessa vastaavanlaista virkamiestä ei ole, vaan perustamisasiakirjat voi lähettää suoraan Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään Kaupparekisteriin rekisteröitäväksi.

Enemmän yrityksen perustamisen eroista kertovat yrittäjien kokemukset. Yrityksen perustamiseen liittyvät kokemukset Suomessa ja Virossa eroavat hyvin paljon toisistaan. Virossa yrityksen perustamista kuvaillaan helpoksi, nopeaksi ja sujuvaksi. Kaiken kaikkiaan yrityksen perustamisesta oli jäänyt miellyttävä ja positiivinen kuva haastatelluille henkilöille. Suomessa yrityksen perustaminen koettiin osittain Viron vastakohtaksi. Yrityksen perustamista kuvailtiin pääosin byrokraattiseksi. Etenkin asioiden selvittäminen ja tiedon saaminen koettiin Suomessa haastavaksi.

Erot yrityksen perustamiseen liittyvissä kokemuksissa johtuvat luultavasti osittain Viron sähköisestä asiointijärjestelmästä. Asiat hoituvat sähköisten järjestelmien avulla, jolloin asiointi eri organisaatioiden välillä nopeutuu. Sähköiset järjestelmät myös nopeuttavat asioiden selvittämistä ja tiedonkulkua. Positiiviseen mielikuvaan on voinut vaikuttaa sekin, että suurin osa haastateltavista oli perustanut yrityksen konsulttiyrityksen avulla, joka hoiti perustamiseen liittyvät asiakirjat ja ajanvaraukset valmiiksi. Palkattu konsulttiyritys hoiti selvitystyön, joten perustajajäsenten läsnäolo oli tarpeen vain notaarilla. Vastaavasti Suomessa asioita on saatettu selvittää itsenäisesti, jolloin tietoa on jouduttu hankkimaan eri lähteistä ja näin ollen koettu tiedon saanti haastavaksi.

Tutkimusaineistosta voidaan havaita, että Virossa toimimisen etuja on useita. Mediassakin esiteltyjä Viroon houkuttelevia tekijöitä, kuten edullisempaa verotusta ja kustannustasoa, pidettiin myös haastateltavien keskuudessa Virossa toimimisen etuina. Verotuskäytäntöä pidetään selkeänä ja yksinkertaisempänä kuin Suomessa. Verotus ei tunnu taakalta tai rangaistukselta kuten Suomessa. Teorian ja haastattelujen mukaan voitonjaon verotuksen vuoksi yrityksen investointikykyä voidaan pitää paremmin yllä Virossa kuin Suomessa. Matala palkkataso puolestaan houkuttelee paljon työvoimaa vaativia yrityksiä Viroon. Edullisen kustannustason vuoksi yrityksen tuotantokustannukset saadaan alhaisemmiksi, jolloin yritys voi toimia kilpailukykyisemmin markkinoilla.

Verotus ja edullinen kustannustaso eivät kuitenkaan korostuneet tutkimusaineistossa Viron etuina. Näiden etujen sijaan haastateltavat painottivat Viron varsinaisiksi eduiksi byrokratian vähyyttä sekä lainsäädännön yksinkertaisuutta. Byrokratian vähyyks ja lainsäädännön yksinkertaisuus tekevät yrityksen toiminnan ja sen suunnittelun helpommaksi ja mielekkäämmäksi. Byrokratian vähyyden ansiosta asiat etenevät nopeasti ja tehokkaasti. Lupa- ja tiedonantovelvollisuuksia on vähemmän, ja ne hoi-

tuvat nopeasti, jolloin yrityksen arki ja hallinnointi yksinkertaistuvat. Selkeäksi ja yksinkertaiseksi laadittu lainsäädäntö ei sisällä tulkinnanvaraisuuksia.

Virossa on onnistuttu luomaan yrityksen toimintaa ja kasvua tukeva ilmapiiri, jossa yrittäjyys nähdään positiivisena asiana. Edellä mainitut edut, kuten verotus, edulliset tuotantokustannukset, lainsäädännön yksinkertaisuus sekä byrokratian vähyyys muodostavat yrityksille miellyttävän toimintaympäristön. Toimintaympäristöstä on luotu houkutteleva, missä nähdään enemmän mahdollisuuksia yritystoiminnalle verrattuna Suomeen. Virossa liiketoiminnan harjoittamista kuvataan vapaammaksi, ja siinä voidaan keskittyä olennaiseen eli oman liiketoiminnan kehittämiseen ja harjoittamiseen.

Jatkotutkimukset

Tulevaisuudessa sähköisiä asiointijärjestelmiä tullaan kehittämään Suomessa, jolloin tiedonkulku nopeutuu. Myös Suomen verolainsäädäntöä tullaan todennäköisesti muuttamaan. Esimerkiksi yhteisöveroa on laskettu kuluneen vuosikymmenen aikana 29 %:sta 20 %:iin. Vastaavasti Virossa kustannukset tulevat nousemaan etenkin palkkojen osalta. Näin ollen Virossa koetut etunäkökohdat tulevat muuttumaan tai poistumaan osittain. Muutaman vuoden kuluttua voitaisiinkin toteuttaa tutkimus siitä, miten suomalaisyritysten määrä on muuttunut Virossa. Jatkotutkimuksissa voitaisiin esimerkiksi tutkia, koetaanko Viro enää niin houkuttelevana kohteena. Myös Suomea koskevien mielipiteiden muutosta voitaisiin tutkia ja kartoittaa esimerkiksi, kuinka mielipiteet suomalaista liike-elämää kohtaan ovat muuttuneet.

Luotettavuuden arviointi

Tutkimuksen luotettavuutta pyrittiin parantamaan huolellisen dokumentaation avulla. Tutkimuksen lähtökohdat, toteutus ja tutkimuksen vaiheet on kuvattu opinnäyte-

työssä mahdollisimman tarkasti. Tutkimuksen toteutustapa ja johtopäätökset ovat perusteltuja. Tehdyt johtopäätökset perustuvat haastateltavien kertomuksiin ja kuvauksiin sekä teoriaan.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan lisäksi aineiston kylläntymisen eli saturaation perusteella. Tutkimusaineistossa ei saavutettu täydellistä saturaatiota. Jokaisella haastateltavalla oli oma näkemys ja kokemus yrityksen perustamisesta sekä Virossa toimimisen eduista. Yrityksen perustamiseen liittyvät kokemukset Virossa saturoivat lähes täysin. Suomessa yrityksen perustamisesta sen sijaan oli hyvin erilaisia kokemuksia. Virossa toimimisen eduista oltiin kuitenkin lähes yhtä mieltä. Haastateltavia henkilöitä oli kuitenkin pieni joukko, joten suuria yleistyksiä ei voida tehdä tutkimustulosten perusteella. Osa tutkimustuloksista on kuitenkin yhtenevät teoriassa esitetyn tiedon kanssa, joten tutkimustuloksia voidaan pitää osittain luotettavina.

LÄHTEET

Alikoski, R., Hakonen, M & Viitasalo, J. 2013. Yritystoiminnan taitajaksi. Helsinki: Sanoma Pro.

Average wages and salaries, 2nd quarter. 2013. Viron tilastokeskus. Viitattu 29.10.2013. [Http://www.stat.ee/65268](http://www.stat.ee/65268).

Commercial association. 1.2.2011. Viron valtion portaali. Viitattu 1.10.2013. [Https://www.eesti.ee/eng/topics/business_establishing_a_company](https://www.eesti.ee/eng/topics/business_establishing_a_company).

Doing business in Estonia. 2012. Ernst & Young Oy:n opas Virossa kiinnostuneille sijoittajille. Viitattu 20.9.2012. [Http://www.ey.com/EE/en](http://www.ey.com/EE/en).

Doing business and investing in Estonia. 2013. PricewaterhouseCoopers Oy:n opas Virossa kiinnostuneille sijoittajille. Viitattu 18.9.2013 [Http://www.pwc.com/ee/et_publications](http://www.pwc.com/ee/et_publications).

Eesti statistika aastaraamat 2013 – Statistical yearbook of Estonia. 2013. Viron tilastokeskuksen julkaisema tilastollinen vuosikirja. Viitattu 29.10.2013. [Http://www.stat.ee_statistics_products_publications](http://www.stat.ee_statistics_products_publications).

Estonia investment guide. 2012. Estonian Investment and Trade Agency:n julkaisema opas. Viitattu 19.9.2013. [Http://www.investinestonia.com_publications_about_estonia](http://www.investinestonia.com_publications_about_estonia).

Estonian law. N.d. Tarton kaupungin hallituksen ylläpitämä internet-sivusto. Viitattu 20.9.2013. [Http://business.tartu.ee_how_to_start_a_company](http://business.tartu.ee_how_to_start_a_company).

Forms of business entities. N.d. Tallinnan kaupungin sivut. Viitattu 25.9.2013. [Http://www.tallinn.ee_investor_investment_guide_setting_up_a_business](http://www.tallinn.ee_investor_investment_guide_setting_up_a_business).

Henkilöyhtiöiden verotus. N.d. Suomen Yrittäjät internetsivusto. Viitattu 15.1.2014. [Http://www.yrittajat.fi_verot_ja_rahat_verotus_elinkeino_verotus](http://www.yrittajat.fi_verot_ja_rahat_verotus_elinkeino_verotus).

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2013. Tutki ja kirjoita. 15–17. p. Helsinki: Tammi.

Järvinen, L. 2005. Kuka opettaa ja ketä? Viro EU:n jäsenenä. Viitattu 11.10.2013. [Http://www.sitra.fi/julkaisut/Raportti52.pdf](http://www.sitra.fi/julkaisut/Raportti52.pdf).

Kananen, J. 2008. Kvali. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisusarja.

Keskiansiot kasvaneet valtiolla työnantajasektoreista eniten vuosina 2003–2012. 2013. Suomen tilastokeskus. Viitattu 29.10.2013. [Http://www.stat.fi/til/pra/2012/pra_2012_2013-10-11_tie_001_fi.html](http://www.stat.fi/til/pra/2012/pra_2012_2013-10-11_tie_001_fi.html).

Kiinteä toimipaikka tuloverotuksessa ja arvonlisäverotuksessa. N.d. Verohallinnon sivut. Päivitetty 3.4.2011. Viitattu 28.12.2013. [Http://vero.fi](http://vero.fi), yritys- ja yhteisöasiakkaat, osakeyhtiö ja osuuskunta, ulkomainen yritys Suomessa.

Koski, P. & Sillanpää, M. 2000. Yhtiöoikeus. Päivitetty 23.10.2013. SanomaPro. Viitattu 28.12.2013.

Koskinen, I., Alasuutari P. & Peltonen T. 2005. Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Tampere: Vastapaino.

Kosonen, R., Heliste, P., Karhunen, P., Kupi., Urmas, J. & Parviainen, S. 2010. Cemat Viron talousnäkökymät 1/2010. Viitattu 21.10.2013. [Http://cemat.aalto.fi/fi/electronic/prospects/estonia/older/012010_ee_kokoraportti.pdf](http://cemat.aalto.fi/fi/electronic/prospects/estonia/older/012010_ee_kokoraportti.pdf).

Kunnas, K. 2013. Yritykset karkaavat Viroon. Helsingin Sanomat 12.5.2013. Viitattu 13.12.2013. [Http://www.hs.fi/talous/a1368242750540](http://www.hs.fi/talous/a1368242750540).

L 13.4.2007/459. Tilintarkastuslaki. Viitattu 28.12.2013. Valtion säädöstietopankki Finlex. [Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi), ajantasainen lainsäädäntö.

Leppiniemi, J. & Kisanlahti, T. 2000. Liikekirjanpito. Päivitetty 30.10.2013. SanomaPro. Viitattu 28.12.2013.

Licences and registration. N.d. Viron valtion portaali. Viitattu 21.9.2013.
[Https://www.eesti.ee/eng/topics/business](https://www.eesti.ee/eng/topics/business).

Metsäaho, T. N.d. Palkat 2007. Artikkel Business to Business Mediat Oy -sivustolla.
Viitattu 29.10.2013. [Http://www.bbm.fi/Default.aspx?tabid=2183](http://www.bbm.fi/Default.aspx?tabid=2183).

Monthly median pay in Estonia was EUR 662 last year. 2013. Talousuutinen Postimees-lehden verkkosivuilla. Viitattu 29.10.2013.
[Http://news.postimees.ee/1147186/monthly-median-pay-in-estonia-was-eur-662-last-year](http://news.postimees.ee/1147186/monthly-median-pay-in-estonia-was-eur-662-last-year).

Näin perustat yrityksen. N.d. Viitattu 21.12.2013.
[Http://uusyrityskeskus.fi/n%C3%A4-perustat-yrityksen](http://uusyrityskeskus.fi/n%C3%A4-perustat-yrityksen).

Osuuskunnan perustamistoimet. N.d. Suomen Yrittäjät internet-sivusto. Viitattu 14.1.2013. [Http://www.yrittajat.fi](http://www.yrittajat.fi), minustako yrittäjä, perustamistoimet, osuuskunta.

Pedak, K. N.d. Viron lait – samanlaisia mutta erilaisia. Artikkel lakimiesUutiset-sivustolla. Viitattu 18.9.2013. [Http://www.lakimiesuutiset.fi/artikkeli?artid=129](http://www.lakimiesuutiset.fi/artikkeli?artid=129).

Perheyritysten liitto julkisti Suomi-Viro-Ruotsi veromaaottelun tulokset. 7.3.2012. Tiedote Perheyritysten liiton internet-sivustolla. Viitattu 13.12.2013.
[Http://www.perheyritystenliitto.fi/verovertailu.275.html](http://www.perheyritystenliitto.fi/verovertailu.275.html).

Perusta osakeyhtiö verkossa. N.d. Viitattu 21.12.2013. [Http://ytj.fi/palvelut/Perusta-osakeyhtio-verkossa](http://ytj.fi/palvelut/Perusta-osakeyhtio-verkossa).

Raunio, H. 2012. Pk-yritykset suunnittelevat joukkopakoa Suomesta Viroon. Tekniikka & Talous -lehti 5.9.2012. Viitattu 13.12.2013.
[Http://www.tekniikkatalous.fi/talous/pkyritykset+suunnittelevat+joukkopakoa+suomesta+viroon/a835309](http://www.tekniikkatalous.fi/talous/pkyritykset+suunnittelevat+joukkopakoa+suomesta+viroon/a835309).

Registering a company. 2011. Viron valtion portaali. Viitattu 19.9.2012.
[Https://www.eesti.ee/eng/topics/business,establishing a company](https://www.eesti.ee/eng/topics/business,establishing%20a%20company).

Rosenblad, Y. & Pettai, Ü. 2013. Statistical yearbook of Estonia. Viitattu 17.10.2013.
[Http://www.stat.ee, statistics, products, publications](http://www.stat.ee,statistics,products,publications).

RT I 1995, 26, 355. Englanninkielinen käännös Viron liiketoimintalaista. Viitattu 18.9.2013. [Http://www.legaltext.ee/en/andmebaas/ava.asp?m=042](http://www.legaltext.ee/en/andmebaas/ava.asp?m=042).

RT I 1999, 101, 903. Englanninkielinen käännös Viron tuloverolaista. Viitattu 20.1.2014. [Http://www.emta.ee, taxes, income tax, income tax act](http://www.emta.ee, taxes, income tax, income tax act).

RT¹ I 2000, 104, 684. Englanninkielinen käännös notaareita koskevasta asetuksesta. Viitattu 19.9.2013. [Http://www.notar.ee, information center, notaries act](http://www.notar.ee, information center, notaries act).

RT I 2002, 102, 600. Englanninkielinen käännös Viron kirjanpitolaista. Viitattu 29.1.2014. [Http://www.legaltext.ee/en/andmebaas/ava.asp?m=022](http://www.legaltext.ee/en/andmebaas/ava.asp?m=022).

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 17.11.2013. [Http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_1.html](http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_1.html).

Setting up a business. 2013. Tallinnan kaupungin sivut. Viitattu 18.8.2013. [Www.tallinn.ee, investment guide](http://www.tallinn.ee, investment guide).

Siironen, S. 2012. Viro houkuttelee suomalaisyrittäjää. Yle Uutiset. 29.6.2012. Viitattu 11.12.2013. [Http://yle.fi/uutiset/viro_houkuttelee_suomalaisyrittajaa/6200945](http://yle.fi/uutiset/viro_houkuttelee_suomalaisyrittajaa/6200945).

Starting a business in Estonia. 2009. Maailman Pankin kansainvälinen tutkimus yrityselämästä eri maiden talouksissa. Viitattu 19.9.2013. [Http://www.doingbusiness.org, data, topics: starting a business](http://www.doingbusiness.org, data, topics: starting a business).

Step by step guide. N.d. Tarton kaupungin hallituksen ylläpitämä internet-sivusto. Viitattu 18.9.2013. [Http://business.tartu.ee, how to start a company](http://business.tartu.ee, how to start a company).

Suomi-Ruotsi-Viro-maaottelu. 2012. Perheyriyten liiton julkaisu. Viitattu 15.10.2013. [Http://www.perheyriyten.fi, blogit ja julkaisut, muut julkaisut](http://www.perheyriyten.fi, blogit ja julkaisut, muut julkaisut).

Tax rates. 2013. Viron Vero- ja tullihallituksen internet-sivut. Viitattu 11.10.2013. [Http://www.emta.ee, taxes](http://www.emta.ee, taxes).

Yhteisövero alenee, osinkojen verotus kiristyy. 2013. Uutinen Pretax:n internet-sivustolla. Viitattu 16.10.2013. [Http://www.pretax.net/taloustuutiset/veromuutokset](http://www.pretax.net/taloustuutiset/veromuutokset).

Yrittäjyyden edellytykset ja kehitystrendit Virossa ja Suomessa. 2012. Elinkeinoelämän keskusliiton julkaisu. Viitattu 11.10.2013. [Http://www.ek.fi](http://www.ek.fi), julkaisut.

Yrityksen perustamisopas – Käytännön perustamistoimet. 2013. Toim. Tuulikki Holopainen. Jyväskylä: Bookwell.

LIITTEET

Liite 1: Teemahaastattelurunko

TAUSTA

Milloin yritys perustettiin Viroon?

Millä toimialalla harjoitat liiketoimintaa?

Millaista kokemusta sinulla on yrityksen perustamisesta ja liike-elämästä Suomessa?

SYYT, MIKSI YRITYS PERUSTETAAN VIROON

Kerro, mistä sait ajatuksen yrityksen perustamisesta Viroon.

Kerro odotuksistasi, jotka liittyivät liiketoiminnan harjoittamiseen Virossa.

YRITYKSEN PERUSTAMINEN VIROSSA

Miten yrityksen perustaminen Viroon toteutettiin?

Miten kuvailisit yrityksen perustamista Virossa?

Kuvaile perustamisprosessin eroja ja yhtäläisyyksiä Suomeen verrattuna.

LIIKETOIMINNAN HARJOITTAMINEN VIROSSA

Kuvaile liiketoiminnan harjoittamisesta Virossa.

Miten liiketoiminnan harjoittaminen Virossa eroaa liiketoiminnan harjoittamiseen Suomessa?